

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

21

Udgivet af Poul Hansen

oktober 1914

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

Meddelelser.

Et fællesmøde for alle forhenværende lærlinge (elevmøde) afholdes her ved folkehøjskolen hvert år den tredje søndag i juli. Det begynder om formiddagen med gudstjeneste i Korskirken.

Efterårsmødet 1915 er bestemt til at afholdes i de fire dage søndag—onsdag d. 26.—29. septbr. I forbindelse hermed vil der dagen forud — altså lørdag d. 26. septbr. — blive holdt mindefest i anledning af skolens 50 års beståen. De, der ønsker at overnatte her ved en af ovennævnte lejligheder, må selv medbringe tæpper (el. sængklæder).

De tidligere årgange af »Fra Vallekilde folkehøjskole« er udsolgte med undtagelse af nr. 18, 19 og 20. Disse årgange kan fås imod til højskolelærer Valdemar Bennike at fremsende 50 øre + 5 øre i postpenge. Ligeledes fås sammesteds — mod fremsendelse af 50 øre + 5 øre i postpenge — en gengivelse af Viggo Pedersens tegning: »Ernst Trier taler«.

Hos undertegnede fås:

»Lærkelil« à 20 øre; på 10 expl. det 11te frit.

Strejftog gennem Holbæk amt af Poul Hansen 50 øre.

Ingeborg Trier Hansen af Poul Hansen 50 øre.

Ligeledes hos undertegnede så vel som hos enhver boghandler fås:

25 års skolevirksomhed i Vallekilde af Ernst Trier. I. 1 kr.

do. do. do. II. 75 øre.

Højskoleforstander Ernst Triers efterladte papirer i

udvalg ved Poul Hansen 1 kr.

Tovelille. Skuespil i tre handlinger af Poul Hansen.... 75 øre

Medlem af »Vallekilde folkehøjskoles lærlingeforening« kan enhver blive, som i årligt bidrag til foreningen betaler mindst 1 kr. Vedkommende vil da i løbet af novbr. eller decbr. af kassereren få årsskriftet »Fra Vallekilde folkehøjskole« tilsendt på postoprævning, som betales af modtageren.

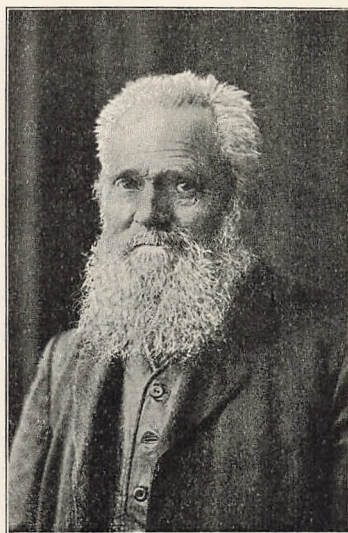
Poul Hansen.

Af det gangne års saga skal jeg her omtale følgende: Den 12. febr. 1914 fyldte vor gamle medarbejder Peder Bukh 70 år. Dagen formede sig som en festdag for den gamle lærer og hans familie. En mængde breve og telegrammer indløb, og mange venner kom for at bringe ham deres lykønskning.

Henad aften blev Peder Bukh og hans familie hentet herop til højskolen, hvor de spiste til aften sammen med lærerfamilierne og nogle nære venner.

Her overrasktes Peder Bukh en gave i dagens anledning, og mange gode takkeord lød til ham fra de gamle venner og medarbejdere. —

Peder Bukh.

Efter aftenforedraget samledes alle skolens elever med lærerfamilierne og gæster i skolens store spise-stue. Peder Bukh fik sin plads foran den store fest-kringle med de 70 brændende lys i. Her veksledes nu — ind imellem sange — med taler, muntre og alvorlige. — Blandt andet udtalte Peder Bukh, at den væsentligste grund til, at han nu havde trukket sig til-bage fra skolearbejdet ikke så meget skulde søges i en følelse af alderens tryk, som i, at hans hørelse efter-hånden havde taget så meget af, at han ikke godt kunde opfatte hvad eleverne sagde til ham, og det blev ham — den fortrinlige mester i samtalens kunst — omsider til for stor hinder, så han følte, at han nu måtte bryde af, mens legen endnu var god. — —

Først langt hen på aftenen endte det fornøjelige samvær.

Peder Bukh og hans hustru bor nu i Hørve hos deres søn, fabrikant Jens Bukh, så vi har endnu ofte den glæde at se ham iblandt os i skolestuen eller i vort hjem. —

Den næste begivenhed, jeg vil nævne, faldt ikke i selve skoletiden. Det var vor mindefest for Dybbøls forsvar.

Da selve dagen for stormen — d. 18. april — i år faldt på en lørdag, udsatte vi festen til den efter-følgende søndag, den 19. april.

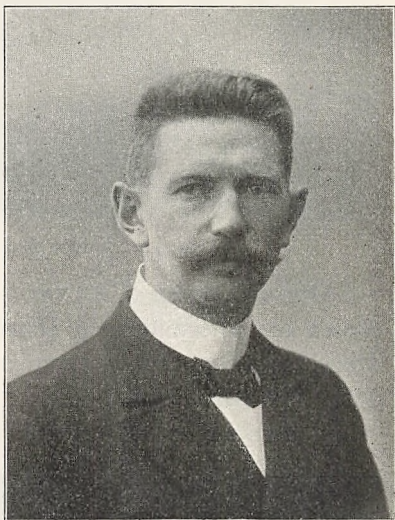
Vi begyndte med en mindegudstjeneste i Korskirken, hvor pastor Fønnesbech-Wulff prædikede, og derefter samledes vi i en skare på omtr. 800 mennesker i vort øvelseshus. Her holdt professor Frederiksen en kort tale og læste derpå en af de prædikener, feltpræst Peder Rørdam havde holdt under vor første krig.

Mit foredrag, som derefter fulgte, var en historisk skildring af selve stormen på Dybbøl, således som den nu findes endelig oplyst i den mængde bøger og bladopsatser, der i dette forår er udgået desangående.

Aftenen begyndte først med sang og musik; derefter læste pastor Fønnesbech-Wulff en række fædrelandske digte fra samtiden, og sluttelig forevistes en række lysbilleder, alle vedrørende krigen 1864.

En række af egnens gamle veteraner havde plads på første bæk og fulgte med den største opmærksomhed skildringen af de indgribende begivenheder. Flere af dem udtalte senere til mig, at de aldrig før havde haft nogen rigtig forestilling om, hvorledes det egentlig var gået til den dag; mange kendte kun begivenhederne således, som de havde oplevet dem sammen med den mindre afdeling, de den dag havde tilhørt.

Denne dag står for mig som en af de bedste, jeg i det gangne år oplevede.

Valgmenighedspræst
Fønnesbech-Wulff.

Aprils-arbejder ved højskolen.

Om morgenen d. 3. maj — samme dag som pige-skolen om eftermiddagen åbnedes — fødtes os en lille dreng, som, da han forekom os noget svag, straks blev døbt. Han fik navnet Erik.

I den første tid syntes vi, at han trivedes vel;

Sangforeningen synger i Vejrhøjsskoven.

men pludselig blev han syg, og den 4. juni døde vor lille dreng.

Ved hans bære holdt jeg den lille tale, som findes her omstående.

Lille Eriks grav findes ved hovedgården af hans søsters, Helgas, på den Trier-ske gravplads. Den 9. juni fandt han dér sit sidste hvilested.

Hovedbegivenheden i sidstledne skoleår er gamle Andreas Bentsens død.

Det var en af den danske folkehøjskoles veteraner, som med ham gik bort. Fra 1868 havde han trofast virket i højskolens tjeneste, og hans navn kan ikke gås forbi, når man en gang vil skrive dens historie. Men om hans virksomhed som højskolemand skrev jeg udførligt til hans syvti års fødselsdag her i årsskriftet og skal derfor nu nøjes med at henvise dertil. Og dette kan jeg så meget lettere gøre, som Bentsens børn har vist mig og årsskriftets læsere den store velvilje, at overlade mig til delvis offentliggørelse heri en udførlig og fortrinlig selvskildring, som deres fader har efterladt sig. Man vil af denne få udmærket rede på Bentsens levnedsløb og få hans omfattende livsgerning belyst på bedste måde.

Bentsens kræfter havde i det sidste par år taget kendeligt af, og især det sidste halve årstid havde alderdommens skrøbeligheder stærkt mærket ham. Han havde da også gjort op med livet her og længtes i grunden blot efter at få sagt „verden ret farvel“.

Søndagen d. 17. maj ebbede livet ud, og mandag d. 25. foregik hans jordefærd fra Korskirken i Vallekilde.

Mange fra nær og fjern havde givet møde, og den smukke og bevægede højtidelighed formede sig nærmest som en højtidelig takkefest.

Kirken var af menigheden foranstaltet festlig smykket med forårets rige blomsterpragt. Mangfoldige kranser mødte blikket, hvorhen det vendte sig; der var kranser fra overbestyrelsen for de danske skytteforeninger, fra Holbæk amts østre og vestre skytteforeninger, fra akademisk skyttef., fra Viborg og Århus amts skyttef., fra 8. skyttekreds Tømmerup (Holb. vestre), fra Brøndbyvester skyttekreds, som Bentsen havde oprettet 1868, fra delingsførerforeningen og fra Vallekilde skyttekreds.

Ligeledes var der kranser fra høj- og landbrugs-skolelærerne, fra flere højskoler og flere valgmenigheder, fra dansk friskoleforening, fra gymnastisk selskab, historisk samfund, Odsherreds jærnbane. Og der var blå og gule bånd fra Hvilan højskole i Skåne o. m. fl.

Som repræsentanter for overbestyrelsen for de danske skytteforeninger var mødt oberst Meyer og overretssagfører Damm.

Flere faner, bl. and. fra Holbæk amts østre og vestre amtsskytteforeninger og fra Vallekilde skyttekreds var til stede.

Talerne, der lød ved Bentsens bære, findes gengivne senere her, alle efter talernes egen opskrift. De gengives i den rækkefølge, hvori de blev holdt.

Endnu skal her blot tilføjes at pastor Fonnesbech-Wulff på egne og på valgmenighedens vegne ved den åbne grav udtalte en inderlig tak til menighedens gamle formand, der havde bygget dens kirke, og som havde stået så trofast som menighedens leder og præstens hjælper.

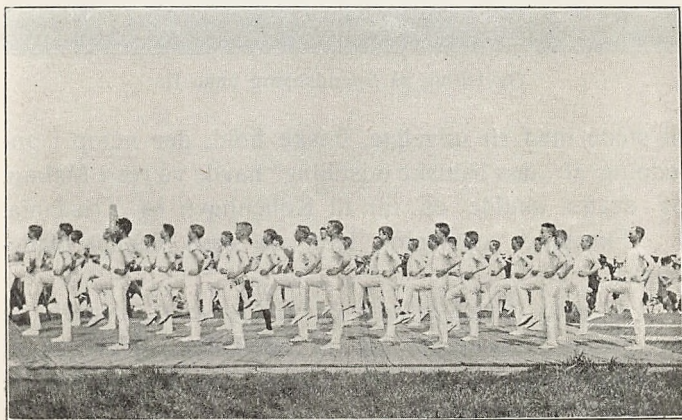
Sit sidste hvilested fandt Andreas Bentsen imellem sine to tidligere afdøde hustruer, søstrene Frederikke og Hanne Lavigne. To børn var gået forud, ni overlever ham, alle disse sidste er nu nået den voksne alder.

Besøg af frivilligt drengeforbund fra Holbæk.

Det har en årrække været en temmelig fast regel, at Vallekilde skyttekreds eller den stedlige hovedkreds afholdt skyttefest her ved skolen på Svendsbjærg enge.

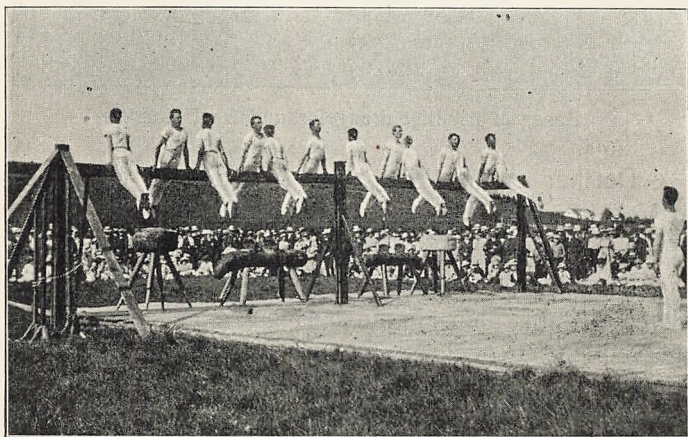
Denne fest har altid været noget for sig; idet ikke alene spiritus men almindeligt gøgl, som desværre er nærvædet tit at ødelægge vore fester, her holdes fuld-

Opvisning på Svendsbjærg enge I.

stændig borte. Man vil ikke have lod eller del i den skammelige uskik, at skyttekredsen eller festkomitéen skal gøre sig en fortjæneste i at ødelægge ungdommen. Man har så på anden god måde søgt at gøre dagen festlig for de unge, således at de efter hver sådan fest kunde blive et godt minde rigere.

I år havde festen søndag den 12. juni dog fået en usædvanlig tiltrækningskraft derved, at det var lykkedes Johan Brydegård at bevæge den navnkundige finske kvindegymnast frk. E. Bjørksten til at komme

Opvisning på Svendsbjærg enge II.

til stede med sit udvalgte, finske hold, der netop i anledning af „den baltiske udstilling“ havde været i Malmø, og derfra skulde en tur til København og Kristiania.

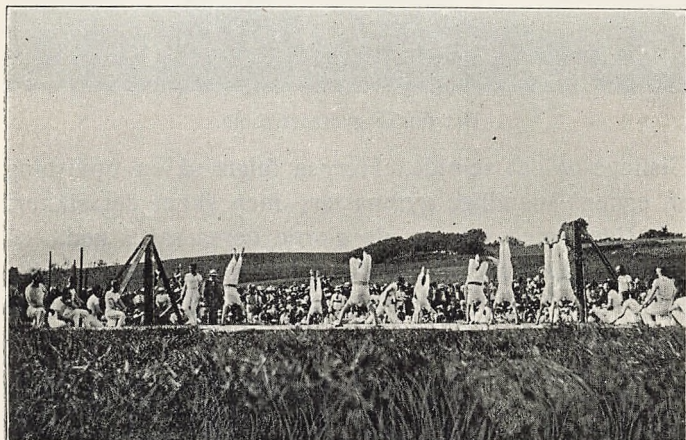
Finnernes opvisning blev da også festens glanspunkt.

Aftenen forud ankom de til Hørve st. hvorfra de på vogne befordredes op til højskolen. Her var alt naturligvis pyntet til fest, sangen tonede, og flagene smeldede til velkomst.

Efter at et aftensmåltid var indtaget, blev der endnu

tid til at gæsterne (i elektrisk belysning) fik et af skolens gymnastikhold at se, hvad de udtalte deres glæde over. Derefter indkvarteredes de hos deres forskellige værter på skolen og hos dens naboer.

Næste morgen fik de skolen forevist, hvorefter de overværede gudstjenesten i Korskirken og gik derpå efter middagshvil sammen med hele skolens befolkning den vidunderlig skønne vej gennem Svendsbjærg — med den herlige udsigt mod syd — forbi den lille fredede kæmpehøj og den ældgamle, mærkelige tjørn

Opvisning på Svendsbjærg enge III.

videre ad den bratte styrtning ned på de store grønne enge med det tætte græstæppe til den herligste festplads. Når vejret som den dag er varmt, luften stille og jordbunden tør, findes vanskelig en bedre plads.

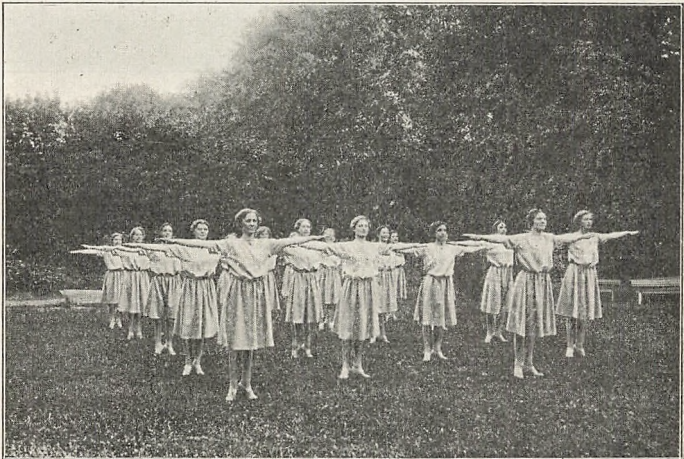
Allerede på frastand hilstes de kommende af hornmusikkens toner og blinkene af de rødhvide flag; bestandig voksede festdeltagernes skare, indtil den efterhånden nåde op mod de halvandet tusinde.

Idrætsfesten blev indledet med en fodboldkamp mellem et hold fra Vallekilde og et fra Gislinge.

Det finske gymnastikhold.

Gislinge-holdet sejrede. Herpaa fulgte så en opvisning af egnens mandlige gymnaster; men skønt det sikkert må siges med ret, at de gjorde deres sager godt, så var dog alle sind for stærkt optagne af det, som skulde følge på, til at de gode øvelser helt ud blev værdsatte efter fortjæneste.

Finnernes opvisning I.

Før Finnerne skulde have fat, trådte Johan Brydegård frem og gjorde i en lille tale opmærksom på det ejendommelige i den gymnastik, som nu skulde forevises, for bedre at sætte tilskuerne i stand til at forstå og beriges af hvad de fik at se. Dette var sikkert også vel betænkt; thi denne gymnastik var noget for sig selv, fuldendt skøn og fin kvindelig, som den viste sig at være.

Kort efter kom Finnerne Det var et lyst og fest-

Finnernes opvisning II.

ligt billede at se de 18 unge kvinder, iført den skønne, klædelige dragt, træde ind på pladsen. Og indtrykket voksede, alt eftersom øvelserne skred frem. Ynde og harmoni, sikkerhed og renhed kappedes om at åbenbare det ædleste kvindeideal, således som dette under frk. Bjørkstens ledelse havde fundet sine udtryk i gang, i holdning og bevægelse under hver eneste øvelse.

Det var da også under en forbavsende stilhed og opmærksomhed fra den store tilskuerskare at denne øvelsestid blev fulgt.

Udsigt over festpladsen. Aften. De sidste festdeltagere drager hjem.

— Efter opvisningens slutning blev der fra talerstolen bragt de finske gymnaster en varm tak; og et leve for Finland, „de tusind sjøers land“ udbragt.

Frk. Bjørksten udtalte sin og sine unge venners tak for modtagelsen og for de ord, der havde lydt om

Sangforeningen i somren 1914.

hendes fædreland. Hun talte dernæst om, hvordan hun med sin gymnastik vilde indvirke ikke alene på menneskelegemet men også på menneskesjælen.

Hun sluttede med et nifoldigt leve for Danmark som frihedens hjem.

Nu holdt seminarielærer Munk fra Vordingborg et foredrag om den danske bondestands natur og tankesæt, således som bægge har åbenbaret sig gennem tiderne.

Festens sidste afsnit bestod i en række flerstemmige sange, udførte af højskolens sangkor, bestående af op mod 70 unge piger.

Så sluttede den skønne, indholdsrige dag med fællessang, hvorefter den store skare atter spredtes til alle sider i den vidunderlig dejlige skærsommeraften.

Schweitzersyning på Møllebakken.

Fra Skarritsøturen I. Hvil på engen.

Slutningen af sommerskolen fik sit præg ved de første meddelelser om den verdenskrig, der senere udbrød. Især var manges hjærter og tanker vendt mod *vore Sønderjyder*, hvis sind begyndte at fylde med en uro og ængstelse, der var som forvarslet om det

Fra Skarritsøturen II. Foran bådebroen.

„Hytten“ set fra gården.

„Hytten“ set fra haven.

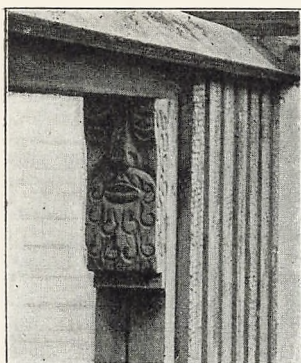
„Hyttens“ dagligstue.

kommende uvejr. Intet under, at derfor også afskeden var en kende mere alvorstung, end den måske ellers plejer.

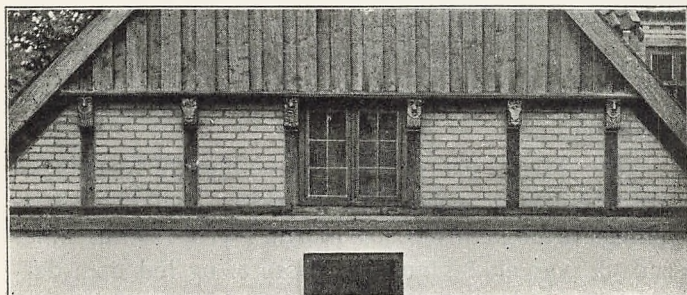
Den 28. septbr. 1914 var det 25. årsdagen for min broder Niels Hansens og Ingeborg Triers bryllup. Det er også nu i den kommende vinter 25 år siden, kransen hejsedes på „Hytten“, og i den anledning følger et par billeder.

De to gårdspladser, skolens og avlsbrugets, adskiltes tidligere her ved en lille tarvelig længe. Gennem denne førte fra den ene gårdsplads til den anden en meget lav port. Nu hændte det en gang ved sommerskolens åbning, at Triers køretøj havde været ved Jyderup st. for at hente varer, der efter hjemkomsten skulde køres gennem den lave port ind i skolegården. Oppe på det høje læs sad foruden kusken en blind pige, som skulde være elev, og som lige ankommen til stationen havde fået lov at køre med hjem. Kusken tænkte nu ikke på, at pigen på grund af sin blindhed ikke kunde tage sig i agt ved kørslen gennem den lave port, og det hændte da, at hun kom i klemme og fik sit ansigt slemt skrabet af portloftet. Hun kom sig dog igen; men denne uhyggelige tildragelse gav anledning til, at Trier kort efter lod porten ombygge og dens loft hæve omtrent et par alen til vejrs.

Den forhøjelse, sidevæggene i porten derved undergik, blev opført af træværk, og ind mod portsiden blev dette smukt beklædt med høvlede brædder, der af Triers datter Gudrun blev smykket ved, at hun malede en række store farvestrålende blomsterkranse på hver side. Mellem hver af disse kranse blev der anbragt knægte, som til at bære loftet. Knægtene var udskårne i træ af den unge kunstner Johannes Kragh; hver af dem var et stiliseret mands-, kvinde- eller dyrehoved,

Udskårne knægte.

Gavlparti med udskårne knægte.

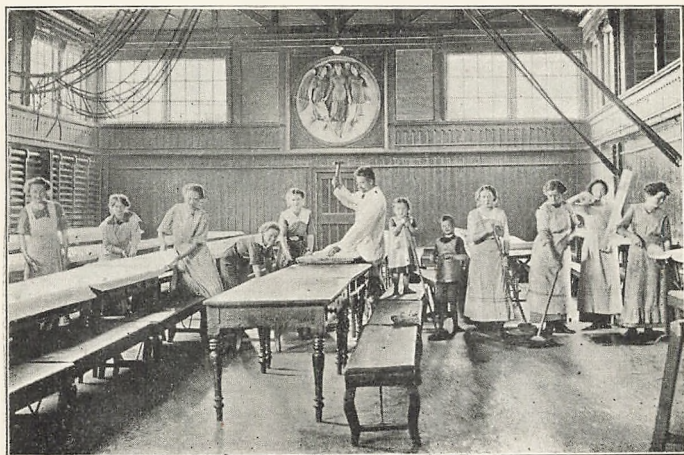
Udskårne knægte.

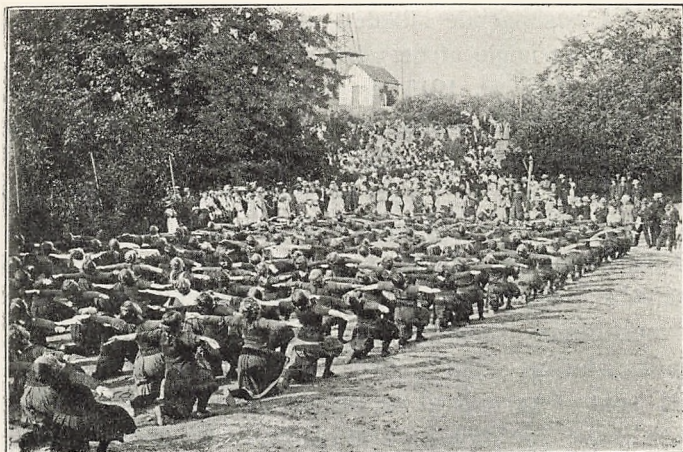
Der pudses op til elevmødet.

og tog sig meget fantastisk ud i den lange halvmørke portåbning.

Ved skolens ombygning 1907—8 blev portbygningen revet ned, og knægtene lagt til side. Den nye skolebygningens arkitekt professor Martin Nyrop syntes imidlertid, de var alt for gode at kassere, og lod dem der-

Forberedelser til elevmødet.

Fra opvisningen elevmødedagen.

for anbringe i bjælkehøjde langs gavlen af det lille gamle hus inde i skolens ny gård. Nyrop havde fornyet det og ved små midler fikset det op i en skikkelse, som det — oprindeligt gamle præsteenkesæde — vist aldrig havde drømt om.

Elever fra vinteren 1910—11 mødt op ved elevmødet 1914.

På hosfølgende billeder ses et parti af nævnte gavl så vel som nogle af de udskårne knægte enkeltvis.

Til efteråret 1915 er det 50 år, siden Vallekilde folkehøjskole begyndte sin virksomhed. Mennesket spår, men Gud rå'r; går det imidlertid efter vor bestemmelse, vil vi i den anledning gjerne mødes med vor skoles venner og gamle elever til en lille festlighed. Tidspunktet for denne kan dog vanskelig sættes til selve skolens årsdag den 1. nvbr., da det ikke vil kunne overkommes samtidig med elevernes modtagelse og indkvartering. Den 1. nvbr. vil sikkert også være lovlig sent af hensyn til det fremrykkende efterår, luften kan blive for kold, til at gamle folk godt kan tåle ophold i rum, der ikke kan opvarmes.

Vi har derfor foretrukket at sætte mindedagen i forbindelse med efterårsmødet. Dette er planlagt til i 1915 at afholdes de fire dage søndag — mandag — tirsdag — onsdag den 26. — 29. septbr. Vi henlægger så mindefesten til dagen forud for mødet, altså *lørdagen den 25. septbr. 1915.*

Til denne dag indbydes da herved skolens venner og gamle elever til sammen med os her i Vallekilde i festligt samvær at mindes med tak de svundne år i tale og sang. Ganske særligt rettes denne indbydelse til alle de mange, som i de 50 år enten har havt lidt eller meget del i lærergerningen her ved højskolen eller har tjænt her.

For dem, som måtte ønske det, kan der jo så blive lejlighed til de følgende dage at fortsætte samværet under efterårsmødet.

Sængklæder må medbringes.

Lærlingebesøget på Vallekilde folkehøjskole

i de to halvår:	1913— 1914	1914
Under 18 år var	5	8
Mellem 18 og 25 år var	155	184
Over 25 år var	14	10
Fra købstæder var	15	15
Børn af gårdmænd	67	99
— - husmænd	43	48
— - arbejdere og indsiddere	13	10
— - håndværkere	33	28
— - handlende	8	5
— - lærere og embedsmænd	4	6
— - andre	6	6
På Vallekilde højskole har før været	4	1
— andre højskoler — —	7	6
Fra Sjælland var	51	43
— Fyn —	17	15
— de mindre øer —	4	10
— Nørre-Jylland —	83	118
— Sønder-Jylland —	15	13
— Færøerne —	3	2
— Island —	1	„
— Amerika —	„	1
Lærlinger i alt:	174	202

Morgensang.

Over østens himmelbue
stiger nu i glans
solen i sin gyldne lue
med sin strålekrans,
kyser alle skygger sorte,
åbner himmellyssets porte
for sin stråledans.

Hør hvor fuglehæren sjunger
mod den gyldne sky;
fra de tusind klingre tunger
stiger lovsang ny;
lov og tak for lys og glæde
og for livets pris at kvæde
hvert et morgengry.

Du, som fra de høje sale
lyser her på jord,
lyser op i hjærtedale
med dit livsens ord,
lad med mer end fugletunge
mig en gang din lov udsjunge,
hvor i lys du bor.

Povl Hansen

Tale ved lille Eriks båre.

(Den 12. juni 1914.)

„Ved det yderste hav“ således lyder titlen på et af H. C. Andersens æventyr. Allerede som barn læste jeg dette æventyr; men forstod det vist ikke, i hvert fald glemte jeg senere fuldstændig dets indhold; men overskriften huskede jeg, den syntes mig så dybsindig i sin dunkle og uforklarlige poesi. Hvad var det for et hav, digteren her tænkte på, hvor i verden mon det lå, og mon jeg nogen sinde skulde komme ud til det hav.

Ja sådan grundede jeg og spurgte den gang i min barnlige uerfarenhed.

Senere kom den dag, da også jeg på min livsvej nåde ud til det „yderste hav“, dér, hvor dødens dybe, brusende bølger rullede ind imod mig; og det er jo på det samme sted, jeg atter i disse dage har stået; og jeg har igen set den brusende bølge løfte sig og glide tilbage med mit lille barn. Ingen menneskelig magt har kunnet holde det fast, alle bånd brister, som var det sytråde, selv de stærkeste, dem, hvormed kærligheden binder barnet til fars og mors hjærte, selv dem sprænger dødens bølger, når de først har grebet deres bytte.

Tre alen, siger man, er gravens dybde — åh nej, meget meget mer, halvfjærsindstyre favne er den dyb, ja bundløs er den; ingen menneskelig tanke har indtil den dag i dag formået at lodde dens bund; — lidt over

en alen, siger man, er gravens bredde — åh nej, åh nej, graven er meget meget bredere, intet jordisk øje har herfra kunnet se over til den anden bred; ingen videnskab har endnu opfundet den kikkert, der har kunnet vise „støvøjet“ land på den anden side graven.

Og dog er der vel intet på hele den vide jord et menneskehjærte længes så stærkt imod som netop dette.

— For en del år siden stod jeg en kold og sludfuld oktoberaften ovre på Bovbjergs høje skrænt og spejdede ud over havet; men vestenvinden drev „havgusen“ ind over landet; og den tykke, klamme tåge skjulte enhver udsigt, alting blev borte i denne tåge; himlen over mig dækkede den, ud over havet stængede den for udsynet, ikke en gang skræntens bratte fald kunde jeg følge til bunden; men dybt dernede fra hørte jeg brændingen brøle under mine fødder. Inde fra land kom i det samme en flok måger; de strøg lige hen over mit hoved ud over den bratte skrænt og ud i tågen; de hvide vinger lyste som blanke klinger, der vilde spalte og kløve tågemuren og bane vej for blikket; men nej: i næste øjeblik forsvandt de, slugte af tågen.

Ja sådan står mennesket derude ved „det yderste hav“, indhyllet i en tåge, der spærrer for udsynet, hvor blikket så end vender sig hen, og med dødens brølende brænding under eller foran sin fod, — et eneste skridt, og den vil opsluge dig; kun længslernes hvide fugle forsøger atter og atter det umulige, prøver at gennemtrænge tågen og bringe hilsen fra det evighedens land, hvis tilværelse vi aner; når menneskeånden stiger højest på livshåbets vinger.

Men Gud ske lov! over den kristnes grav, over den afgrundsdybe kløft, som ingen menneskelig magt på jorden ellers formår at overskride, har troen slået bro; „O vidunderetro; du slår over dybet din gyngende bro, som isgangen trodser i brusende strand fra død-

ningehjem til de levendes land“ ... „gyngende“ ja, men dog stærk nok til at bære et menneske over til den anden kyst, til „faderhuset i det høje“.

Det er vort håb, at ad den bro har Vorherre og frelser, som den gode hyrde, han er, ført vor lille dreng hjem, og det er, som drages vi derved stærkere end før samme steds hen; selv om jeg tit har måttet sande salmistens ord, at når det gælder om „at sige verden ret farvel“, da opdager vi først, at „ved støvet hænger dog min sjæl, og slangen bider i min hæl, skønt du dens hoved knuste.“ Det er ikke så let at begive sig ud på den lange rejse; der er så meget, der holder os fast her, og for os mennesker står der gru af døden, „du ved, vi alle ser med gru, vort timeglas udrunden.“ Vil Gud måske bruge lille Eriks stemme til dermed at kalde på os? Jeg mindes en oplevelse fra min barndom: jeg var bleven så stor, at jeg skulde begynde at hjælpe far lidt med èt og andet i bedriften, og sådan skulde jeg da en forårsdag gå ud i marken og hente fårene med de små lam hjem. Men det faldt mig vanskeligere, end jeg havde tænkt: fårene vilde ikke følge mig trods alt det, jeg trak i tøjrene; de vilde blive hos de små lam, som ikke kunde skønne på at følge med hjem. Jeg var til sidst nær ved at fortvivle. Men da kom far og lærte mig, hvordan jeg skulde bære mig ad: han tog de små lam op i sine arme og gik foran med dem, og straks fulgte fårene med — glade og gerne.

Er det måske sådan, han har båret sig ad, den gode hyrde, er det måske således, at sorgen og savnet kan blive til velsignelse for os. Vort lille barn blev båret foran, og derved lettes opbruddet for os.

I æventyret „En moder“ hedder det, at døden tog hendes barn og gik med det ind i det ukendte land. Også fra os har døden taget vort lille barn; men han

har ikke gået bort med det, nej det gjorde *han*, den gode hyrde, han bar det foran os ud over den gyngende bro hjem. Der venter vi at mødes igen, lille Erik! Din og vor frelser har jo talt til os om, hvad det vil betyde for os at have „venner i de evige boliger“, venner, som venter os der og byder os velkommen efter rejsen. Nu har vi en lille ven mer derovre til at tage imod os, når den store time slår. Det er den første rejse du har gjort, lille Erik. men det er tillige den længste, der kan gøres, så lang, at ingen menneskelig erfaring kan måle brøkdelen deraf; godt er det, at du har en god „rejsekammerat“, den bedste, der findes; i hans varetægt betror vi dig trygt. Gud lade os atter mødes i hans himmel! —

Ja, du vor himmelske fader, tag da vor sorg i din stærke hånd og dan den om til en rejsehjælp ja til en støttestav for os under vandringen fremad! Hold du din almagts- og kærligheds hånd over os alle, hvad enten vi endnu færdes her eller hist ovre „nærmere dig“! Amen!

Povl Hansen.

Lille Erik.

Nu ringer alle klokker mod sky,
nu bæres lille Erik af by,
bæres ud på kirkegården,
bæres ind i himmelvåren.

Nu synger alle engle i kor,
nu flyver lille Erik fra jord,
bæres op igen af graven,
fryder sig i himmelhaven.

Nu toner sangen over land
til jordens rige frelsermand,
til ham, hvis favntag åbent står,
han sine arme om os slår,

Bodil Lange.

Mindeord om Andreas Bentsen.

(I bladet »Ungdom og idræt«).

I.

Meget havde Bentsen og jeg ikke med hinanden at gøre, medens han var lærer i Brøndbyvester og jeg lærer i Herstedøster. Vi mødtes af og til ved skytte- og andre fester, og han var da i reglen omgivet af en skare unge, blåøjede og glade mennesker, der øjensynlig følte sig knyttede til ham med hjærtets bånd. Det kunde da hænde, at vi drog os til side en stund og fik en samtale om tidens åndelige røre i gang. Det var en gryningstid, en vækkelsestid, der kaldte på alle gode kræfter i ungdommen og tændte „håb i vort bryst“ om en ny gyldentid for vort folk. Bentsen står for mig i mindet fra den tid som en af Østsjællands mest vågne og mest betydende officerer i ungdommens fylking, rødmosset, frisk, fuld af arbejdslyst, som han var.

Charlottenlund, 22. maj 1914.

Zakarias Nielsen.

II.

Bygmester Bentsen og Akademisk skyttekorps.

At de danske skytteforeningers nys afdøde, eneste æresmedlem og flerårige formand nærrede en varm og levende kærlighed til skyttesagen, det er kendt også langt udenfor dette blads læsekreds. — Derimod turde

det være mindre bekendt, hvorledes denne, den gang slumrende interesse i sin tid ved et tilfældigt møde fik et afgørende stød i den rigtige retning. Herom berettes nedenfor.

Ved akademisk skytteforenings årlige fest (rekrutgildet) i december (den 16.) 1903 var bygmester Bentsen i sin egenskab af overbestyrelsens formand til stede som gæst og motiverede i en tale et leve for den danske ungdom. I denne tale indflettede han fortællingen om den oplevelse, som i det følgende genfortælles med bygmesterens egne ord. — At jeg kom i besiddelse af dem, skyldes afdødes beredvillige imødekommen af en anmodning, som jeg rettede til ham i et brev af 23. april 1910; idet jeg tænkte mig den mulighed, at nævnte episode kunde anvendes i akademisk skytteforenings historie, som den gang med henblik paa foreningens 50 års jubilæum den 11. april 1911 udarbejdedes af nuværende auditor V. Pürschel.

Bygmester Bentsen skrev da den 25. april 1910 således:

„Den første gang jeg så akademisk skyttekorps samlet, var Kristi himmelfartsdag 1867, hvor jeg nåde korpset i udrykning tæt syd for Hvidøre. Jeg var da kørende på vej til *Vedbæk*, men holdt mig nu bag efter det, hvor jeg glædede mig både over dets smukke holdning og over de frejdige sange, som lød fra rækkerne. Følgeskabet blev dog kun kort, da korpset ved Klampenborg svingede op i Dyrehaven, mens min vej gik nord på. Dog tog jeg efter dette samtræf *straks* den beslutning, at nu skulde det være alvor med skyttesagens rejsning i mit hjem i Brøndbyvester, og inden kort tid var skyttekredsen dannet, hvor arbejdet grundlagdes under mit formandskab i dette og følgende år og fortsattes efter min

afrejse til Vallekilde under gårdejer J. C. Sørensen, Kirkebjerg's ledelse i 35 år og senere under J. Larsen som én af de største skyttekredse i Københavns amt, og med en større aflægger i Ejby ved Glostrup.

Andreas Bentsen.

Det forekommer mig, at det for os skytter i almindelighed og for os akademiske skytter i særdeleshed har sin interesse at fremdrage denne prøve på et godt eksempels betydning („... .. dets smukke holdning og de frejdige sange“).

Gid vi alle og altid ved vor disciplin og holdning, kort sagt ved vor hele færd og virke må vise, at vi også i denne henseende er os vort ansvar bevidst. Ingen af os ved, hvilket øjeblik vi møder den eller dem, for hvem vi kan blive et eksempel til efterfølgelse.

Rudolf Kraft,

delingsfører af akademisk skyttekorps,
cand. juris, kgl. fuldmægtig.

III.

Budskapet om Andreas Bentsens dödliga frånfälle har spritt sorg och saknad till många hem i Sverige, där han var älskad och högt värderad, och ej minst i dens hem och familj, som skriver dessa rader. Vi lärde oss att högakta och värdera honom mer och mer för vart år som gick. Det var i början den duglige arkitekten och byggmästaren, som vi lärde oss att uppskatta. Men sedan var det människan, den fina, älskvärda personligheten, den i alla skiften gode, trofaste vännen med sitt på samma gång frimodiga och anspråkslösa väsen.

Hur började vår bekantskap? Jo, det var i Vallekilde, jag tror tidigt på året 1884. Det hade blivit mig bekant, att tvänne lärare i Vallekilde, A. Bentsen och

N. H. Rasmussen, under besök i Stockholm blivit intagna av Lings gymnastiska system samt att Ernst Trier uppfört et ståtligt gymnastikhus, där ungdomen skulle övas i svensk gymnastik. På min begäran att få se den byggnaden kom en vänlig inbjudan från Trier att komma och taga med mig en flock elever „indtil tyve“. Det blev en härlig tur och för oss alla till ett kärt minne för livet. Med Bentsen blev nu avtalat att uppgöra ritningar*) till ett gymnastikhus efter mönstret från Vallekilde, dock i mindre skala, ty våra tillgångar voro rätt begränsade. Skolstyrelsen på Hvilan, som haft andra förslag att välja på, beslöt sig för det av Bentsen uppgjorda och antog även Bentsens erbjudande att med en skara av hans egna „tømrer“, elever från hans hantverksskola, uppföra byggnaden. Bygget tog sin början sist i juni 1884 och stod färdigt till invigning i mitten av september. Sällan eller aldrig har ett hus uppförts under så mycken sång och munterhet. Om aftnarna efter slutat dagsarbete samlades ofta de unga arbetarna til sång och livligt samspråk. Det var en fröjd att se Bentsen i mitten av sina arbetare och höra honom upptaga och leda den ena vackra sången efter den andra. Och under middagsrasten, den andra arbetare pläga dåsa bort, halvsovande, kunde man få se de danske unga männen tumla om i fria övningar och lekar. Och då huset stod färdigt med gymnastiska redskap, vid vars anskaffande och uppställande N. H. Rasmussen varit verksam med både råd och dåd, skedde invigningen med gymnastikuppvisning under Rasmussens anförande av samme arbetare, som byggt huset, och med dess byggmästare främst i ledet. „Sådant såga vi aldrig i Israel“ kunde med fullt skäl sägas av de hundratals närvarande svenske männen och kvinnorna.

Ja, sådan var Andreas Bentsen, främst i arbetet,

*) teyninger.

främst i sången och främst i gymnastik och skytte, idealist och entusiast, som han var, under hela sin långa levnad.

Vi byggde sedan flera hus tillsammans, det vill säga, Bentsen arbetade med ritstift*), huvud och varmt hjärtelag, och jag såg på. Bentsen var ju ej facklärard man, men han hade den medfödda gnistan, den fina känslan för det enkla, gedigna och prydliga, i förening med stor fyndighet i planläggningen och stor praktisk erfarenhet. Vårt så kallade samarbete fortgick år efter år. Åt Hvilan och även åt mig själv gjorde han upp ritningar till flera andra byggnader, liksom även till skolbyggnader vid några andra svenska folkhögskolor, på senare åren tillsammans med sin son arkitekten Ivar Bentsen. Han blev en känd man inom svenska folkhögskolekretsar. Ty en person, som kan rita**) hus, bygga hus, med gymnastik, sång och tal inviga hus en sådan man kan nog bliva avhållen och värderad, men än mera, då därtill kommer denna mans godhet, älskvärdhet, frimodighet, äkta kristlige sinnelag och trofasta, vänfasta väsen. För mig personligen har det varit till innerlig glädje och tillfredsställelse att ha vunnit Andreas Bentsens vänskap. I vårt hem var han alltid en kärkommen gäst. Mellan min hustru och honom kom samtalet ofta in på salmdiktning och salmsång, var under det hände, att de tillsammans nynnade på omtyckta salmmelodier. „Är det han, som sjunger salmer tillsammans med mamma om nätterna“ frågade på tal om Bentsen en gång vår lille gosse, som kanske sent en kvällsstund legat och hört på deras sång. Och för alla våra barn var han en kär „farbror“. Under hans sista besök hos oss tillsammans med sin dotter Dagny, det var i september sistlidet år, syntes han vara en i kroppsligt hänseende nedbruten man. Urverket var uppsplitet. Han hade fullgjort sitt stora,

*) blyant. **) tegne.

välsignade livsarbete, ja arbetat väl mera än de flesta, och han var i fullaste mått berättigad att med tillfredsställelse kunna se tillbaka på ett aktningsbjudande livsverk. Men i sin anspråkslöshet tyckte han väl knappast, att han utträttat synnerligen mycket. Vi däremot, som kunnat följa hans arbete under många decenier, måste ägna honom det största erkännande. Vi sörja däröver att han icke längre är ibland oss, men vi unna honom dock så gärna den vila och den ro, varefter han längtade. Frid och välsignelse över hans minne!

Leonard Holmström.)*

IV.

Da *Andr. Bentsen* i april 1910 nedlagde sit hverv som formand i overbestyrelsen for de danske skytteforeninger, udtalte næstformanden, oberst S. Meyer, på repræsentantmødet følgende:

„Kun få kan stilles ved siden af vor gode formand. I henvend 25 år har han siddet i overbestyrelsen, nu sidste gang i 8 år under fredelige kår, men forrige gang, fra 1885, i kritiske dage. Fra langt samarbejde ved jeg, at det er med usvigelig kærlighed til sagen og til landet, at bygmester Bentsen har røgtet sit hverv.“

V.

Du gav vor sag dit hjærte
med ærlig tro, med dansk oprigtighed,
og ét vi ved:

Du havde givet livet med,
hvis sagen det begærte.

J. M.

(1910 ved Bentsens afgang som formand for overbestyrelsen).

*) Forstander for folkhögskolan Hvilan i Skåne. Udg. anm.

VI.

Afdøde bygmester Andreas Bentsen var, som det ofte er nævnt i disse dage, i mange år formand for Holbæk amts skytteforening, og mange af os, der stod sammen med ham i dette arbejde, vil nu særlig ved hans død mindes ham med en inderlig tak for, hvad han var for skyttesagen og for os som en sjælden trofast skyttekammerat.

Det var jo ikke sådan, at han tog sig den stilling at være formand for en amtsskytteforening let, tvært imod, der var altid noget i dette foreningsarbejde, han higede efter at få frem, navnlig vil de ældre skytter her mindes, hvorledes Bentsen ved vore årsmøder kæmpede for at få skytterne ud at skyde på de lange afstande, — og det var den gang 1000 alen —, idet han med stor styrke gjorde gældende, at der var intet, der bidrog til at skabe skydefærdighed, som skydning på de lange afstande. Men som han ikke selv sparede sig, når det gjaldt arbejdet i skytteforeningerne, således kunde han også stille store fordringer til skytterne. Jeg husker en gang ved en stor amtsprisskydning, at han bad nogle skytter om at være med at markere; det var den gang meget almindeligt, at skytterne skiftedes til at udføre markeringen, men det behagede nu ikke disse at gå ud til skiverne for at forrette markørtjeneste, og de sagde nej, det vilde de ikke. Hvor gjorde det Bentsen ondt, at skytterne kunde sige nej til dette; han, som ikke i nogen henseende sparede sig selv, at han skulde møde noget sådant! Da kunde der falde mismod over ham, men det varede ikke længe, før han lavede op igen og bragte fart i arbejdet; ti det var et særkende for Bentsen, der skulde være fart og fremgang i, hvad han skulde have med at gøre.

Hvor var Bentsen ivrig i at få gymnastikken i gang omkring i skyttekredsene, da han rejste rundt og

hjalp til rette både med at få bygget øvelshuse og at skaffe gymnastikapparater. Praktisk håndværker, som han var, havde han altid et godt råd at give og en hjælpende hånd at yde. Da gymnastikken var kommen så vidt i skyttekredsene, at der kunde samles et større hold på 100 mand som ved Himmelbjærgfesten i firserne, hvor var Bentsen da glad og stolt over, at gymnasterne fra Holbæk amts skytteforening klarede sig godt i den kappestrid, der ved en sådan lejlighed fandt sted.

Der var noget barnligt i Bentsens personlighed, som særlig kom frem, hvor skytterne eller gymnasterne fra hans forening havde klaret sig godt, ja, da jublede det i ham af fryd over, at der var ved at vokse en ungdom op, som vilde dygtiggøre sig til værn for vort kære fædreland.

Vi skulde for mange år siden have en ny amtskytteforeningsfane, som kvinderne i amtet meget beredvilligt skænkede os pengene til. Men hvad skulde der stå på denne fane, der skulde vaje over ungdommen ved festlige lejligheder? Der var jo så mange fyndord, der kunde bruges som inskription, men Bentsen kunde ikke blive enig med sig selv om, hvilket ord eller udtryk, der skulde bruges. Han talte med mig om sagen, og det var på en tid, hvor jeg syntes, Bentsen havde været noget mistrøstig overfor ungdommen, at det klang i mig, at vi skulde tage omkvædet af sangen om „Tym sjællandsfar“: „Jeg vover de danske drenge“. Han tog dette med en sådan begejstring som udtryk for, hvad hans syn på skyttesagen var, at det var tillid til en lysvågen, dådskraftig ungdom.

Denne fane vil nu florumvunden blive plantet ved hans kiste og sænket over hans grav med bøn til Gud om, at ungdommen vil komme til at svare til det lyse håb, Bentsen havde til danske skytter og gym-

naster, og hvorfor også vi i Holbæk amts vestre skytteforening af hjertet vil ære hans minde og sige ham en hjærtelig tak.

Rs. Lind.

VII.

Mel.: I vor barndom vi hørte kartovernes brag.

Han var mand, som gik bort; han skal huskes af os
som den kække, der helst for sit land vilde slås,
dertil ej fik han lov — men han gjorde sit gavn
ved at føre de unge med flaget i favn. —
Synge kunde han mer end de fleste;
Danmarks navn og gavn ham altid var nær.
Lære kunde han andre at elske
Danmark, hende som vi alle har kær. —
Danmarks søn du var først og sidst.
Målet, som du søgte bevidst
Danmarks ære: den du vilde bære
højt som vort flag til dit livs sidste gnist.

Han var lærer som få, — han var tændt med en ild,
som gik vid're til hver, hvem han lærte — med smil:
gymnastik, math'matik: det var alt lige kært
hvad det gjaldt — til han faldt — var vor ungdom oplært. —
Alt det bedste, han vidste, han gav dem:
lyst til skønhed og til fædrenes liv,
gamle huse og kirker han elsked' . . .
„Aldrig trættes! Bliv kun ved! Giv — og giv!“
Sådan talte han til sig selv,
og han kendte kræfternes elv:
Livets kilde, den han søgte årle, silde
hos ham, som var skabningens: „bliv!“

„Gamle Bentsen“ gik bort, og vi står ved hans grav,
føler dybt, hvad han var — hvad os alle han gav;
Men vi hædrer ham bedst ved at søge som han
Danmarks ære i alt hvad vi udrette kan. —
Lad os mindes, når skydningen knalder,
hvad han virked', så vi ønsker at slå
som han vilde: Når Danebrog kalder,

frem vi møder, både store og små.
 Danmarks ungdom tog han i favn,
 øved', prøved', alt den til gavn.
 Fanen slap han — først i døden — vi må
 ta' den med os — vise kækt: Vi vil slå.

Johannes Kragh.

VIII.

Da jeg læste de mange kønne og varmtføjte mindeord om den hensovede gamle hædersmand bygmester *Bentsen* i Vallekilde, fik jeg lyst til at føje et lille beskedent blad til den krans af gode minder, som venner her hjemme og i Sverige har flettet ham.

Det var i vinteren 1898—99. Jeg havde gennemgået overbestyrelsens månedskursus i Vallekilde om efteråret og var derefter bleven på skolen, hvor jeg fik bolig på håndværkerskolen. Dette førte med sig, at jeg kom i nærmere berøring med bygmester *Bentsen*, end jeg ellers vilde være kommen, hvis jeg havde boet et andet sted.

Jeg regner det blandt nogle af mit livs bedste oplevelser, at jeg lærte denne mand at kende på nærmere hold. På mange forskellige måder kom han til at stå for mig som et lysende eksempel til efterfølgelse; men det var dog særlig på et område, jeg måtte beundre ham og ønske, at noget af den samme ånd måtte være over mig, som var over ham.

Det var m. h. t. gymnastiken.

Håndværkerne begyndte dagen med legemsøvelser; klokkeslettet husker jeg ikke mere; men det var i hvert fald i en tidlig morgentime — efter årstiden — at de 120 håndværkere hastede mod gymnastikhusets store festlige rum.*)

Og festligt var der i disse morgen-gymnastiktimer. Som højre fløjmand for den store trop havde vi

*) Kl. 6 $\frac{1}{2}$. Udg. anm.

selve bygmester Bentsen. Han kom hver morgen, glad og livlig som nogen ung mand, og stillede sig ind i rækkerne. Det lyste ligefrem ud af hans øjne, at han glædede sig ved tanken om den times gymnastik, der forestod. Og glæden klang igennem hans sang, når han stemmede i med „sol er oppe“. Han kunde synge med overbevisningens varme: „dag og dåd er kæmperim“. For ham gik der næppe nogen dag hen, uden at han viede den til dåd. I gymnastiksalen lagde han grunden til dagens gerning, og han lagde en solid grund. Som gammel bygmester vidste han, at det grundlæggende arbejde var ikke det mindst væsentlige.

Bentsen deltog med iver i alle forefaldende øvelser i gymnastiktimen. Han sløjede ikke af og skubbede sig ikke udenom, selv om han af hensyn til sin alder godt havde kunnet være bekendt at spare sig selv lidt. Men det var nu ikke noget, der lå for ham. Han gjorde alt „fuldt og helt“ og ikke „stykkevis og delt“, så vidt det stod til ham.

Jeg husker en morgen, vi havde øvelse i „rudestigen“. En af eleverne kravlede med stort besvær gennem „ruderne“, — kan hælde, han heller ikke gjorde sig særlig umage for at gøre det hurtigt. Men det kunde Bentsen ikke roligt se på. I en fart var han oppe i stigen, og let og behændig snode han sig ud og ind, til han sad øverst oppe. Jeg tænker, at eleven, der havde „sløjet den af“, fik en gavnlig lexion ved at se, hvorledes Bentsen tog på det.

Et andet minde om Bentsen i gymnastiksalen har jeg. Vi sang ikke sjældent Mads Hansens gode gamle skytteforenings opsang „I vor barndom vi hørte kartovernes brag“. Og den sang han basstemmen til, således som den findes i den firstemmige udsættelse i de små brune hefter, som skytteforeningerne i sin Tid udgav. Det morede åbenbart Bentsen at synge denne

basstemme med de bekendte kommandoord: „kompagni — ret! gevær på skulder“ o. s. v. Og det gode humør, han sang med, smittede hele troppen.

Bentsens færd i gymnastiksalen virkede sikkert ildnende og befrugtende på mange af de unge. I hvert fald ved jeg en, som siden tit med tak og glæde har mindedes ham, fordi han stod som et levende vidnesbyrd om, at man kan være ung af sind, selv om man er gammel af skind.

Karl Elnegård.

IX.

Træk fra Brøndbyvester i tredserne.

Som vi véd, var *Andreas Bentsen* meget tidlig i skyttesagens tjeneste. Det kan ikke være uden interesse at høre lidt om hans allerførste skyttetid. Forhandlingsbogen for gl. Roskilde amts skytteforenings 18. kreds, *Brøndbyvester*, fortæller — 1867 — et og andet her fra tidernes morgen og om skytte- og folkelivet den gang.

Inden Bentsen i 1868 blev *Ernst Triers* medarbejder i Vallekilde, var han et par års tid friskolelærer i Brøndbyvester, en mils vej fra København, hvor *Gunni Busck* den gang var sognepræst. Det var den samme Gunni Busck, der, formuende og storsindet som han var, understøttede Grundtvig en tid, så at denne helt og udelt kunde vie sig til at skrive salmer. Grundtvig skrev i 1869 om Gunni Busck:

„ . . . Så glemmes mellem Sjællands præster
skal aldrig han i Brøndbyvester,
som købte lovsang til Guds hus“ . . .

Det var måske Gunni Busck, der havde draget Bentsen til Brøndbyvester, eller også var det Ernst

Trier, hvilken sidste havde sin gang hos Gunni Busck og en tid tænkte på at lægge sin højskole i G. B.'s nære nabolag. Hvad enten det nu var den ene eller den anden, der fik Bentsen til Brøndbyvester, så var han lykkelig for det venskab, han altid fandt hos Gunni Busck.

— — Men til skyttekredsens forhandlingsbog! Sådant en bogs gamle, gulnede blade fortæller ikke alt, hvad man måske gjerne vilde vide. Men noget til opfriskelse og glæde kan der hentes ud fra dem.

Bogens allerførste linier lyder således:

„I februar 1867 blev på et møde, som var ét af en række hos gmd. Jørgen Nielsen afholdte månedlige forhandlingsmøder, af lærer Bentsen opkastede det spørgsmål: om der var anledning til for deltagerne i mødet at virke for og understøtte oprettelsen af en skytteforening“.

Bentsen var altså med og, som man kunde vente, som den igangsættende kraft. Den 12. juni 1867 var alle overvejelser og forberedelser til ende, og kredsen stiftedes med 26 medlemmer og med lærer „Andreas Peter Bentsen som kredsforstander“.

Hvorledes man ordnede sig med et og andet for 47 år siden, skønnes af nogle styrelsslutninger fra den tid (den 23. juni 1867):

„1. Øvelsestiden til skydningen fastsættes fra søndag eftermiddag kl. 4 til 8 og mødested skolen.

2. Medlemmer, der have forfald, må anmelde det før mødetiden til kredsforstanderen. Forsømmes dette, må han bøde for udeblivelse med 8 skilling. Kommer nogen indtil 15 minutter for sent, må han bøde 4 skilling; efter denne tids forløb betragtes han som udebleven. Det samme gælder anmeldelse om forfald.

3. Hjulmand A. N. antages til markør mod en betaling af 24 skilling for den almindelige øvelsestid om søndagen.

4. Da det unge mandskab blandt medlemmerne havde tilbudt at opkaste volden på skydepladsen, tilbød kredsforstanderen at lede arbejdet, da de tilstedeværende medlemmer af bestyrelsen alle havde forfald. (Skydebanen var overladt kredsen frit af kredsbe-

styrer A. M.). Det blev da bestemt, at når de forberedende øvelser for den dag var forbi, skulde volden opkastes, for at skydningen kunde begynde den påfølgende søndag.“

En anden optegnelse fra et styrelsesmøde er følgende:

„Der forelå at tage bestemmelse om fastsættelse af en øvelsestid en dag midt i ugen for de ældre skytter, da enkelte af dem var forhindret fra at møde om søndagen. — Onsdag eftermiddag kl. 6 med mødested ved skydepladsen blev da berammet“.

Dette, at bruge en søgn aften til skydning er ikke ilde. Det har mange år efter været prøvet også i Vallekilde.

Datidens præmieforhold hører vi lidt om i følgende:

„Som præmier sattes der to forsøvede krudtmål med tilhørende kæde, samt så mange visebøger for skytter som pengene kunde række til. Disse bestod i mulkter fra sommerens løb, penge tabt ved kapskud mellem skytterne indbyrdes, samt en mark i indskud, som hver af deltagerne skulde betale“.

En fanehøjtidelighed fortæller bogen — d. v. s. Bentsen, ti hans hverv var det at føre den — udførligt om, dette åbenbart, fordi der ved den lejlighed fra den navnkundige præstemand Gunni Busck lød et varmt, folkeligt vidnesbyrd, vel værd at gemme til kommende tider. Hvad Bentsen dér nedskrev, drømte han dog næppe om, skulde blive draget frem henved halv hundrede år senere, for at det kunde kaste lys over det liv, som han selv havde haft den lykke at være med i, ja med til at skabe. — Det var dagen før kredsens præmieskydning; styrelsen havde haft møde for at drøfte denne, og så læser vi:

„Samme aften kl. 7 samledes alle skytterne for at modtage en fane, som piger fra Brøndbyvester og -øster havde skaffet som gave til kredsens. Kredsbestyrelsen og skytterne modtog samme under gevær af pastor Busck, hvem pigerne havde valgt til deres ordfører. Han overrakte gaven efter at have sagt følgende Ord:

Den, der elsker sit fædreland, vil forsvare det, og den, som vil stride for det, må øve sig i at bruge de våben, han vil føre til dets forsvar. Det er derpå eders bestræbelser går ud, danske ungersvende! Gid da eders øje må lære at tage ret sigte, og eders skydevåben må hvile i en rolig og sikker hånd, der ikke ryster; men fremfor alt, at eders hjerter på kampens alvorlige dag må hvile i fast tillid til Gud og i en ubrødelig kærlighed til vort elskede fædreland, det Danmark, som er blevet gammelt med æren, og som vi håber af Guds nåde har en god fremtid for sig.

Til lyst og opmuntring under eders våbenøvelser vil I venlig modtage denne gave af disse piger, der med milde øjne se på og glæde sig over eders våbenøvelser. — De, ligesom vi andre, ved godt, at det ikke er under denne fane I skulle kæmpe på stridens den blodigste dag, men den skal være eder til lyst og opmuntring under disse øvelser, alt efter det gode gamle danske ord: „alvor og gammen gør godt tilsammen“.

Kredsforstanderen modtog derpå fanen, takkede og overgav den derpå med medlemmernes bifald til den ældste blandt de yngre skytter Svend Petersen, der alt i 1864 på Dybbøl banker havde modtaget ildvåbenet, som den værdigste til at være kredsens mærkemand. — Man sluttede festen med et lille måltid, hvor skåltaler og sange skiftede, og sidst tog man sig en lille dans, som varede til kl. 11“.

Et lille træk, som vi næppe nu har helt sidestykke til, indeholdes i følgende:

„Den 3. november gæstedes kredsen af en deling skytter fra 1. kreds under løjtnant Salertz's anførsel. 18. kreds's skytter sluttede sig til dem ved ankomsten, og de foretog nu i fællig en marchtur til stranden, under hvilken der blev foretaget såvel militære som legems-øvelser; efter tilbagekomsten til byen fordeltes skytterne hos de ældre af kredsens medlemmer, og sluttelig samledes man i skolen til en festlighed, hvor sang, skåltaler og dans afløste hinanden“.

Kapskydninger var i brug allerede den gang. Det hedder:

„Den 5. juli afholdtes den foreslåede kapskydning mellem 18. og 19. kreds. Efter forretningsudvalgets forslag stilledes der som præmier for den sejrende kreds 1 sølvplade til at fæste på fane-

stangen. Endvidere stilledes der som præmie for de to bedste skytter 1 skyttebælte med taske og 1 krudthorn. Udgifterne med undtagelse af 1 marks tilskud af hver deltagende skytte, afholdtes af kredsene med halvdelen hver og beløb sig da til 2 rigsdaler for 18. kreds“.

Man lægge mærke til de enkle præmier!

Lidt senere hedder det:

„Bedste skytter blev A. P. Bentsen og J. P. Sørensen, bægge af 18. kreds“.

Bentsen kunde altså også selv skyde! Dette godt-gjorde han ligeledes 3 uger senere ved amtsskyttefesten i Roskilde, hvor hans kreds deltog med 18 skytter.

„hvoraf 3 fik præmie, nemlig A. P. Bentsen (en minieriffel) og“

I den gamle bog findes nogle blade med regnskab for Brøndbyvester skyttekreds i de dage. Foruden årsbidraget var der at betale indskud ved indtrædelsen i foreningen: Bentsens indskud var dobbelt så stort som nogen andens! Han har jo nok været den ivrigste af de ivrige, så at han har sat sig selv højere i skat, end han havde nødig!

Fornøjeligt forøvrigt i samme regnskab at finde præsten Gunni Busck opført som stor bidragyder og hans lille datter som lille bidragyder („en sparebøsse fra Augusta Busck med 5 mark 4 skilling“)! — den lille pige gav alt, hvad hun ejede. —

I 1868 traadte Bentsen fra som kredsforstander i Brøndbyernes skyttekreds for at drage til Vallekilde. Hans ven og værkfælle, førnævnte J. C. Sørensen, gårdejer i Brøndbyvester, blev hans eftermand og var det i 35 år, så at han i udholdenhed ikke kan være overgået af ret mange andre end Bentsen.

N. H. Rasmussen.

(Til „Roskilde Dagblad“)

Hr. redaktør!

Må det være mig tilladt i Deres ærede blad at fortælle et eneste lille træk om min kære gamle læremester, bygmester Bentsen, Vallekilde, som nu er død.

I vinteren 1878—79 havde valgmenigheden i Høve bestemt sig til at bygge kirke, og Bentsen havde overtaget ledelsen af arbejdet. Valgmenigheden i Ubberup ved Kallundborg, som havde en del medlemmer ved Vallekilde, havde fået den idé at sende dem i Høve spiret til tårnet som en gave. Det blev ordnet således, at vi tømrere, som den vinter blev undervist af Bentsen, lavede det i højskolens lade. Det gik til efter alle kunstens regler, og ved Bentsens ledelse blev det som et led i undervisningen. Den pågældende sommer skulde vi alle have været til rejsegilde i Høve, men, spredte som vi var efter skolens slutning, var vi kun to, som kom med Bentsen derned om sommeren.

Da festen ved rejsegildet tog sin begyndelse, bad Bentsen om ordet, og efter at han havde frembåret de bedste ønsker for valgmenigheden, sluttede han omtrent således:

„Det, som jeg gjerne vil, og det, som jeg er taknemlig for at få lov til, er at bygge på et hus, som kan skærme den danske menighed og det danske folk“.

Disse jævne ord vilde jeg gjerne efter fattig lejlighed og ringe ævne flette som i en mindekrans om min gamle mesters billede nu efter hans død. Jeg står i taknemlighedsgæld til ham for de klogeste og mest faderlige råd, jeg nogensinde har modtaget.

Sengeløse, den 23. maj 1914.

Christen Larsen.

E n T y m m e s æ l l a n d s f a r .

(i bladet „Holbækposten“).

XI.

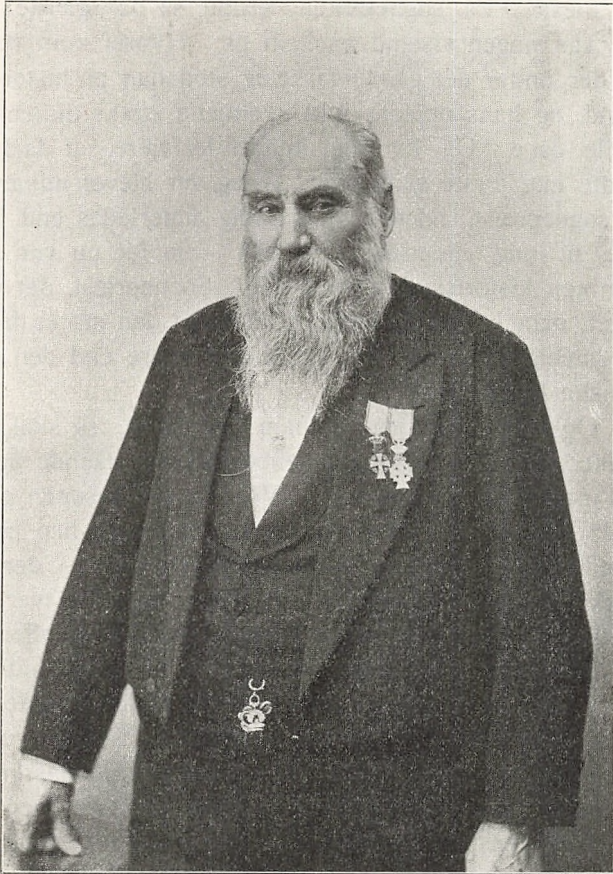
Når jeg skal læse Danmarks historie til opbyggelse, så læser jeg i Frederik Barfods fortællinger af fædrelandets historie, det er min danske bibel. I den slog jeg efter ved mældingen om, at gamle Bentsen var død, og så læste jeg følgende:

Fra Knud den stores indtagelse af England er der gemt et enkelt træk, som vi ikke kan overspringe. I et af de mange hårdnakkede slag blev det danske banner nedhugget midt i kampens hede. Der kom altså uorden i rækkerne, og man begyndte at flygte. Men Tymme sællandsfar, en forhen ukendt mand af ringe byrd, var en af det slags folk, som med føje siger: „hellere død end rådvild!“ han snappede derfor den første, den bedste gren med lidt maj på, stak den på et spyd, bar den højt og kaldte så Danskerne tilbage under bøgebanneret med det feltskrig, som var brugeligt blandt Knuds mænd. Hans dåd lykkedes; ti det faldne heltemod hævede sig dejligt ikke blot i ham men ved ham også i hans landsmænds bryst. Folkene fulgte mindre, hvad han som banner holdt i hånden, end heltemærket i hans mandige ord og det lysende forbillede, hvormed han i spidsen for krigerne førte dem fra flugt til sejr. Og ærlig fortjente han den ros at have genoprejst det segnede banner. Held derfor Danskerne, at hvor en højadelig mærkesmand fattedes, bluedes de ikke ved at følge adelpanden, hvis byrd vel var ringe, men hvis dåd og fodspor strålede med ægte helteglans. Følgen var frimodighed og frugten ærefuld redning, hvorfor kongen også udnævnte Tymme til sin bannermester, medens folket gav ham tilnavnet Banner, som bevarede hans heltegerning i et frisk og lovligt minde til alle de kommende slægter.

Hvad Barfod her fortæller om Tymme, kan gælde om alle genrejsningens mænd fra 64. Bentsen hørte til dem, og ham har jeg ofte måttet tænke på, når Tymmes navn randt mig i hu. „Holbækposten“ fremhævede med fuld føje hans gode danske sind — ja, han var dansk, men var han ikke også en udpræget sællandsfar? Jeg forstår mig ikke på at udtrykke forskellen mellem jyde, fynbo og sællandsfar. Jeg kan stundom føle den, men ikke udtale den. Overfor Bentsen havde jeg altid en følelse af, at han var en ægte sællænder, en Tymme sællandsfar. Af ringe byrd, men med maj på stangen, kaldte han folket tilbage. Hvor kunde han fryde sig over Saksens danmarkskrønike i Grundtvigs oversættelse, som sællandsfar kendtes han ved Sakse og Grundtvig, de var af hans slægt. Med hvilken glæde modtog han ikke meddelelsen om, at en af hans sønner var taget til garder. „Jeg vidste det — kunde han sige — de kunde ikke forbigå ham“. Eller en af sønnerne havde købt jord! „Det er dejligt at få sine børn knyttet til den danske jord!“ men dersom vi så vilde benytte lejligheden til at forebringe ham lidt om Henry Georges tanker, om der ikke her var en mulighed for at skaffe flere adgang til den danske jord, så blev vi vist vintervejen; og det kunde han. Han var ikke diskussionens, ikke drøftelsens mand; hvor han mødte tanker, han ikke kunde billige, dukkede han enten hovedet og tav, eller han gjorde kort proces med dem, tog dem uden videre ved vingebeinet.

Sællandsfar var han, og dansk var han, og menneske var han. Der var en forunderlig trang til mennesker over ham. Han var strålende glad i mennesker. Da den tid kom, at han ikke kunde magte skolegeringen mere, fulgte han heller ikke skolearbejdet med interesse; ti var han gledet ud af forbindelsen med skoleungdommen, så ændsede han heller ikke skolear-

bejdet. Ja, ja, gamle bygninger foragtede han, den menneskekære mand, heller ikke; det fulgte jo ligefrem af hans håndværk, kan man sige, men snarere stod det

Andreas Bentsen som gammel.

i forbindelse med hans historiske sans. Alt, hvad der smagte af år og ælde, havde han ærbødighed for. Hvorledes kunde det vel være, at hans optræden overfor

mig blev ganske anderledes, når vi, som det stundom kunde ske, fungerede sammen som præst og degn i en gammel sognekirke. I valgmenighedskirken tog vi det på det jævne og omgikkes hinanden som mand med sin næste. På sognekirkelig grund så han gerne, at der var nogen afstand imellem os. Hvoraf kom det? Jo, dér under det gamle kirketag stod han på historisk grund, og hans opladte sind nemmede straks duften fra gamle dage. Og hvordan kunde det være, at da han mødte mig første gang efter, at jeg var bleven udnævnt til sognepræst, hilste han på mig anderledes end før, talte til mig anderledes end før — jo for nu var der kommen historisk duft over mig. Sognepræst, det var noget, man kunde forfølge op til Knud den stores dage. Valgmenighedspræst, det var meget yngre end den romanske bygningsstil.

Og dog, skal jeg se ham i funktion, så skal jeg tænke mig ham i valgmenighedskirken, stående oppe ved orglet og istemmende: „Vågner op! basunen gjalder!“ så var der fart over ham, så levede han med. Blot et lille træk fra valgmenighedskirken — der er måske ingen, der kender det uden jeg. Det var en søndag, menigheden havde besluttet at give et offer til en præst, de holdt meget af, og som tit havde hjulpet dem. De gik til offers, men som de plejede, lagde de deres skærv både til præsten og degnen. Så snart gudstjenesten var forbi, og der var kommen røre i masserne, så ingen lagde mærke til det, fejede Bentsen med en af disse lynsnare bevægelser, som var ham egen, og som han gerne kom forunderlig godt fra, hele sit offer ned i sin hat og en, to, tre, så var det ovre på alterbordet. Sådan var han, et lysende forbillede, altid med maj på stangen.

Det er ikke let hos Bentsen at skille kristenmanden ud fra Danskeren, ti hvor faldt det ham dog ikke

naturligt at være kristen! Havde man villet spørge ham, om han var kristen, vilde han svaret: Ja, hvad skulde jeg ellers være! Ikke, som den svarer, der stolprer om i nedarvet ligegyldighed og er kristen på samme selvfølgelige måde, som han er kødspiser. Nej han vilde have svaret med ild i øjet og med fart i stemmen — ja, han vilde sikkert have sagt: „Ih, bevares!“

Ja, vi, der har hørt ham sige dette: „Ih bevares!“ glemmer det aldrig; der står efterklang af det i vore øren. Det kom med hele umiddelbarhedens friskhed fra en sjæl, der i en ualmindelig grad bevarede forundringens ævne. Det skulde slet ikke undre mig, om han vilde hilse den ny tilværelsens egn, han nu er gået ind til, med et forundringens udråb, der let vilde gøre den gæve sællandsfar kendelig for sine forudgangne.

Th. Helweg.

Taler ved Andreas Bentsens jordefærd.

I.

Nu sagtelig skrid vor højtidsdag
med stråler i krans om tinde,
hver time til Herrens velbehag
som bække i eng henrinde,
til frydelig sig de sidste sno
op under de grønne linde!

Således lyder jo et af versene i Grundtvigs om-
arbejdelse af den gamle danske dagvise. Og det synes
mig, at denne skønne sang med dens inderlige formæ-
ling af danskhed og kristendom, af arbejde og højtid
passer så godt til det liv, som her er afsluttet.

Den inderlige forbindelse mellem danskhed og
kristendom, et udpræget dansk, jævnt, virksomt, glad
kristenliv, som vi har sét det udfolde sig hos mange
af dem, der modtog Grundtvigs kirkelige oplysning,
det så vi hos Andreas Bentsen. Der har næppe været
mange her i Danmark, hos hvem de grundtvigske,
kirkelige og folkelige tanker fandt så god jordbund
som hos ham. Og tænker vi på, hvad det var hos
ham, der afgav så god en jordbund for disse tanker,
så vil jeg fremfor alt nævne hans ualmindelig *åbne,*
lyse, barnlige sind. Ja, hvor var hans sind dog åbent
og lyst som et dansk og især et sjællandsk sommer-
landskab er det! Det rummede ikke de stærke mod-
sætninger, som fremkalder spænding og uro; han var

ingen grubler, der havde vanskeligt ved at komme til hvile; men hans sind åbnede sig modtageligt for alle de indtryk, som livet, der omgav ham, bød ham. Hvor kendte og elskede han sit *fædreland!* Han havde fulgt Chr. Richardts opfordring:

Venner, sér på Danmarks kort,
sér, så I det aldrig glemmer,
til hver plet har fået stemmer.
ti det fædreland er vort!

Der var få steder her i Danmark, hvor Bentsen ikke havde været, og hvad han havde set, det kendte han. Og som han levede med sit lands *natur*, dets marker og enge, dets skove og søer, således levede han med dets *historie*. Historiker var han ikke, men han var selv historie. Var der nogen, der ret havde nemmet det, at historie ikke er en samling årstal og navne, men en levende strøm, så var det Andreas Bentsen.

Ja, Danmark har i ham mistet en kender og en elsker! Og han havde den *udvidede hjemfølelse*, som mange af de bedste herhjemme, der var unge sammen med ham, havde.

Hans hjemfølelse strakte sig til *hele Norden*. Han kendte og elskede også Norges fjælde og dale og Sveriges søer og skove.

Og som hans sind åbnede sig modtageligt og hengivent for fædrelandet og alt, hvad det rummede, således åbnede det sig også for *Kristi evangelium*. Den kristne menigheds sejr og glædesbudskab, således som det blev tolket af Grundtvig og hans vennekreds, faldt det så naturligt for ham at modtage.

Den glade kristendom måtte blive hans, den, der vel kunde tage de dybe toner om synd og nåde, men som netop der ud fra hævdede det hele menneskelivs oprejsning til fredfyldt og glad virksomhed.

Og som hans liv var en inderlig forening af kristendom og danskhed, således var det også af *arbejde* og *højtid*. Bentsen var et arbejdsmenneske, men ikke af dem, for hvem højtiden bliver borte. Hvor frydede han sig over menighedens højtider, søndagshelg og jul, påske og pintse! Vi, som har været præster her i Vallekilde, mindes ham sådan, som han kom ind til os julemorgen, påskemorgen og pintsemorgen for at ønske os: glædelig fest! Da var der højtid i hans blik og hans håndtryk.

Ja, livet selv var ham en højtid, og han kunde synge om livet:

Nu sagtelig skrid vor højtidsdag
med stråler i krans om tinde,
hver time til Herrens velbehag
som bække i eng henrinde,
til frydelig sig de sidste sno
op under de grønne linde!

Det lykkedes jo ikke helt for ham, så lidt som for nogen anden; men det var hans længsel og hans lyst, at alle timerne i livets højtidsdag kunde henrinde til til Herrens velbehag, indtil — — ja

til frydelig sig de sidste sno
op under de grønne linde!

De sidste timer var tilsyneladende ikke så frydelige. Vinteren og foråret, som er gået, bragte jo megen uro og mange smerter. Men alligevel — naar de allersidste livets timer snor sig som bække i eng op under de grønne linde, billede på paradiset's salighed, så er de vel frydelige for den, som dér finder det sted, som hans liv stundede imod.

Og nu er hans arbejdsdag endt, og vi tror, at han er gået derind, hvor livet er en endnu langt inderligere forening af arbejde og højtid end selv det lyseste og

barnligste menneske kan opleve det her på jord. Og så vil vi, som deler med ham det krisne håb, tænke os ham derovre i fædrelandet, hvor dagen ej ligger i dvale, tænke os ham i borgen så prud og gran med gammen i gyldne sale, tænke os ham frydelig der til evig tid med venner i lys at tale.

Henry Fonnesbech-Wulff.

II.

Før jeg for 27 år siden lærte Andreas Bentsen at kende, havde jeg hørt to ting om ham.

Han ledede en gang et byggeforetagende i nærheden af København, et par mil fra hvor jeg den gang bode. Og dette var der megen tale om i den egn. Alle de unge håndværkere, som arbejdede derpå, var hans elever. Arbejdet, sagde man, gik rask og godt fra hånden. Der blev aldrig drevet. Og om aftenen, når arbejdstiden var forbi, drev de legemsøvelser og leg og sang smukke sange. Man fik indtryk af, at for disse mennesker var arbejdslivet ikke et slid, men en form for menneskelighed, og at den, der stod i spidsen for det, ikke alene var en forretningsmand, men én, der ønskede og forstod at leve et værdigt og smukt menneskeliv og formåede at lære andre mennesker det samme.

Det var det ene, jeg havde hørt om ham.

Det andet var en ytring af en, som havde været elev på Vallekilde højskole. Den lød sådan: „Der er ingen, der kan se så mildt på os som Bentsen!“

Så lærte jeg ham at kende. Han var den gang omtrent 50 år gammel; han sad midt i en travl gerning, og han begyndte at blive grå. Men der var alligevel så meget ungt ved ham. Jeg kunde ret forestille mig,

at han, som det fortaltes havde gennemstrejfet Norge til fods, mange mil daglig, og så om aftenen havde sunget danske folkeviser af hjærtens lyst for dem, han bode hos. Eller at han havde gennemvandret den nordvestlige del af Sjælland sammen med historikeren A. D. Jørgensen for at undersøge de egne, hvor Hvide-slægten havde levet.

Det passede godt med hans fædrelandskærligheds art. Den var for ham alt andet end en tom pynt; den var for ham heller ikke en besværlig pligt, der pålægges udefra. Nej den var vokset lige ud af hans sans for, hans kærlighed til hans hjemegn, Kvanløse, med Mørkemosebjerg og Brorfelde skov, lige ud af hans glæde over Holbæk amts jord, dets bakker og skove og kirker, dets minder og dets mennesker. Hans fædrelandskærlighed var groet op i hans sind som noget selvfølgeligt, og så var den overtaget af hans bevidsthed og vilje. Den var en form af hans menneskelighed. Derfor var den dyb og fast.

Og det var ikke alene Sjælland, han holdt af. Da vi i sin tid fik de 14 dages rejsekort til jærnbanen, købte Bentsen sig et, kun for at se sig om. Det var for ham ret en ferietid. Og hvor han rejste i de dage! Han nød dagen. Men han nød også egnenes skønhed, minderne, nutidslivet og menneskene, han traf. Han rejste i Danmark.

Og denne lyst førte ham videre ud endnu. Han kom til Italien, og han kunde gentage digterens ord: „Jeg så dig, land, med bjerge blå.“ Og hans synskreds blev større derved.

Bentsen havde megen sans for historie. Han var slet ikke videnskabsmand; han syslede ikke fagmæssigt dermed i studerekamret. Hans historiske sans var en side af hans menneskelighed. Han følte sig selv midt i historien, i dens levende strøm. Historien var for

ham ikke noget, som de havde i gamle dage og som strængt taget kunde være nutidsmennesker uvedkommende. Nej, den var til, nu som før, og han var midt i den.

Det var dette, som bragte ham til at tage så virksom del i skyttesagen. Og det var dette, som bragte ham til at nedskrive sit livs minder. Det var en glæde for ham selv at sysle dermed; og det er en værdi for efterslægten.

Der var det samme præg over hans kristenliv. Han var lige det modsatte af en ensom grubler. Men han var med i den kristne menigheds levnedsløb, i fællesskabets levende strøm. Og der var han med på virkelig og virksom måde. Det var ikke så underligt, at han kom til at bygge kirker

Sådan kom han i 1872 til Ubberup, ung, glad og spændstig, og byggede her den første af sine kirker. Det var en dejlig, festlig tid for kredsen, og han bidrog i høj grad til at gøre den festlig, ved sin glæde, sin gavmildhed og sin sang. Det var også en skøn tid for ham; den gang vandt han sin fæstemø. Den kirkebygning var ikke et pengeforetagende, for han gav sit arbejde som en gave; det var ikke en præstation; men det var et udtryk for hans kristenliv. Vi her i Ubberup skylder ham stor tak for, hvad han satte ind i vor menigheds liv.

Således var hans gerning. Han har lært mangfoldige unge håndværkere dygtighed og øvet deres skønhedssans. Men han har også lært mange noget langt større, en måde at være menneske på, at leve sit liv smukt, alvorligt, frejdigt. Mange takker ham derfor.

Vi er også mange, som kan takke for de timer, vi var i hans herlige hjem; der måtte man ret sande hin højskoleelevs ord; hvor kunde han se mildt på os!

Jeg spurgte en gang Bentsen, hvilken salme han holdt mest af. Til min forundring sagde han:

„Sidder rolig i Jerusalem!
sagde, Herre, du til dine“.

Den er ellers ikke af de mest kendte og sungne salmer. Men jeg tror nok, jeg kan forstå, hvorfor han holdt af den. Det er ret en fællesskabssalme Her synger vi om, at alle folkestammer skal lytte, naar Guds ånd samler de kristne toner. „Skab et stort halleluja,“ hedder det her. „Skab et apostolisk tungemål, glødende af guddomsordet, blødt som olie og hårdt som stål, hjærteligt, med kraft omgjordet.“ Og her beder vi: „Kom du faderens og sønnens ånd, rejs af by og gæst vor hytte!“

Salmen handler om dagene mellem Kristi himmelfart og pinse; da var det, apostlene skulde „sidde rolig i Jerusalem.“

Nu, i sine sidste år fik Bentsen en tid, hvor han måtte sidde rolig, han, som havde rejst så meget og holdt så meget af at rejse. Men han sad i Zions skygge, i den kristne menighed, væntende på den store pinse hinsides død og grav, hvor det store halleluja, som indøves i hjærternes stilhed, skal lyde med fulde toner.

Carl Koch.

III.

Andreas Bentsen liv faldt i en af de mærkeligste tidsaldre, det danske folk har levet. I barndommen oplevede han treårskrigen med frihedsbevægelsen og folkejublen over den ny tid, og som ung den krig, hvorfor vi netop nu i år holder mindefester. Uden at huske på dette, vil man slet ikke kunne forstå Bentsen; disse oplevelser havde præget ham for livet. De

der har hørt ham i et af hans foredrag fortælle om, hvordan han hin forårsdag stod ved sin faders side derinde i haven og hørte rytteren derude på vejen råbe: „Oprøret er brudt ud, og hertugen er en forræder!“ de glemmer det ikke let igen. Eller hørt ham fortælle om, hvordan han på sin fod gik de tre mil for at få lov til at være med i et af de møder, der skulde forberede *det*, der vandt virkelighed den 5. juni 1849; ja hvor var det dog levende. Den mand, der på sine ældre dage kunde fortælle dette således, som Bentsen kunde det, han må have erfaret sandheden af digterens ord: „Salig den isse, som begejstringens ørn har svævet over på de brede vinger“! Ja, en sådan løftelsens tid har Bentsen oplevet og — hvad mere er — gennemlevet den *sammen med sit folk*.

På samme måde oplevede og gennemlevede han sammen med det danske folk de tunge tider for et halvt århundrede siden med hans „fædreland som på afgrundens rand.“

Under disse oplevelser modnedes han til mand, og som han — samme dag Als blev indtaget — havde meldt sig frivillig ved hæren — således meldte han sig nu efter fredsslutningen for på ny frivillig at tilbyde det danske folk sine kræfter og ævner.

Vi sang nys, at endnu har „den gamle af dage“ klangfulde strænge på sin harpe. Ja, det var jo netop som om det danske folk efter „64“ fik ny strænge til at klinge på den harpe, hvorfra livet toner os i møde. En sådan „klangfuld stræng“ er den fri ungdomsskole, og på den stræng var det at vor gamle ven kom til at spille. Han trådte i tunge dage ind mellem den unge fanevagt, som skulde være med at bære Danmark ind i dage ny. Og han kom til at give sit selvstændige tilskud til det arbejde. Han satte en ny dør i ind til den danske folkehøjskoles højenloftshal, og gennem den

dør har tusinder og atter tusinder funden vej af dem, som ellers vilde have stået uden for.

Den dør var undervisningen for håndværkere.

Enhver nybegyndelse har sine vanskeligheder, som den må overvinde og rydde til side, om den skal udvikles videre; endnu den dag i dag står der strid mellem højskolefolk om denne undervisnings berettigelse og plads i højskolen, og en ting er straks på forhånd givet, at ikke enhver lærer — lad ham så være i besiddelse af en nokså stor teknisk dygtighed og uddannelse — vil kunne få den dør til at åbne sig for den danske håndværkerungdom. Men det skal siges her, at Bentsen han kunde det. Og det véd jeg, at mange varme hjærter tak har fra danske håndværkere strømmet Bentsen i møde, fordi han således på sin måde fik dem draget med ind i det åndsliv, hvis levende strømme går gennem den danske højskole.

Og skønt jeg ikke af andre har fået noget hverv dertil, vil jeg dog på eget ansvar vove at bringe Bentsen den danske højskoles tak for hans ejendommelige gerning inden for dens område.

— Så vil jeg også sige Bentsen en tak som hans fordums elev. Han var min lærer den gang han stod i sin fulde kraft; og jeg fandt i ham en *fortrinlig* lærer, og hvad der især havde betydning for mig: en lærer i det gode ords brug og gerning. Bentsen var ikke hvad man i almindelighed kalder en „veltalende mand.“ Tværtimod måtte han tit slås med sine ord, for at få dem til at udtrykke det, han vilde have frem; især kunde det knibe i begyndelsen af foredraget. Og der var andre ting, der hindrede ham i at blive én blandt de store ordførere. Han kunde meget vanskeligt føre ordet overfor modstandere. — Jeg mindes, hvorledes Falkenstjerne en gang sagde til mig, at *han* netop befandt sig som fisken i vandet under en gnistrende ord-

kamp, og aldrig faldt hans ord bedre end ved sådan lejlighed. Med Bentsen var det modsat: under sådanne omstændigheder frøs ordene bort på hans læber, og han tav. Han kunde ikke tale, når der mødte ham modstand eller blot kulde fra forsamlingen.

Men hvor anderledes, når det modsatte var tilfældet: kom han først i gang og fik sin tanke varm, og fandt han da de åbne, modtagelige sind — eller endnu bedre: mærkede han den underlige livets varme, der i lykkelige øjeblikke kan strømme en taler i møde fra tilhørerne, ja da kunde hans øjne ligefrem stråle, hans kinder gløde, og da fødtes ordene let og villigt på hans tunge og strømmede tilhørerne i møde med en intet mindre end betagende magt, der uimodstålig rev alle med

Hans æmner var stærkt begrænsede; men havde altid tilknytning i hans egne livsoplevelser. Bedst talte han om det, han havde oplevet og delt sammen med sit folk, at høre ham den gang tale om 1848—50 eller 64 var en berigelse. Hvor mange fortællere jeg end har hørt behandle disse tidsrum, har jeg aldrig hørt Bentsens lige. Det hændte mer end en gang, at nogen af hans tilhørere havde været så henrevet og betaget af hans fortælling, at det var dem umulig at følge madklokkens kalden, når foredraget var sluttet. Nej, efter dette var det ikke muligt at gå ned og sætte sig til noget så hverdagsagtigt som at spise.

Det er for disse ord, gennemglødet af hans eget hjertes helligste varme, jeg vil sige ham min inderligste tak; når mange, mange blomstrende taler og meget kunstfærdigt ordfyrværkeri for længst er glemt, så vil endnu de ord, som han den gang talte ind i min sjæl, stå fast.

Og sidst, men ikke mindst, vil jeg bringe ham min tak som arbejdsfælle. Først som jeg bliver ældre, lærer

jeg vel at forstå, hvad det har havt at betyde, at han den ældre så villigt og gærne gav plads for de unge. Det er jo ikke altid ungdommens stærkeste side til gengæld at være hensynsfuld. — Der er så mange slags storhed i verden; men få lægger mærke til den, vi kunde kalde *ydmighedens storhed*, og dog er denne måske den værdifuldste af dem alle. Den ejede Bentsen i rigt mål, han var en grundydmyg mand. Jeg siger ham min og mine arbejdsfællers tak, han har aldrig villet brede sig i solen på vor bekostning, og derfor har der heller aldrig været et ondt ord imellem os; vi har gensidig kunnet se hen til hverandre som venner, der alle vil det samme, og alle giver hverandre frihed til at ville det på sin måde

Ja denne tak til Bentsen som højskolemand, som min lærer og senere arbejdsfælle skal være de blade i hans mindekrans, som jeg gærne vil flette ind.

Povl Hansen.

IV.

Når vi her samles ved Andreas Bentsens bære skal der lyde en tak og hilsen fra de danske skytteforeninger. Fra sin tidligste ungdom sluttede han sig til skyttebevægelsen, som han med sit varme fædrelandssind omfattede med største interesse, han, den praktiske mand blev snart leder, først i mindre kredse, senere i større. I 25 år stod han i spidsen for Holbæk amts skytteforening, der under hans dygtige ledelse voksede sig stor, og ved hans afgang måtte deles i to foreninger. I 1885 kom Bentsen ind i overbestyrelsen, i hvilken han sad i 25 år; i den for skyttesagen kritiske tid (1887) fungerede Bentsen i nogen tid som formand for overbestyrelsen og blev senere formand

1902—10. Dette er ganske korte træk fra Bentsens virksomhed i skyttesagens tjeneste, men det er nok til at fremhæve, hvor enestående og omfattende den har været. Det er mit ærefulde hverv her på de danske skytteforeningers vegne at fremføre en tak for hans arbejde i skyttesagen, til hvis trofaste og bedste medarbejdere han har hørt. Dette fandt sin anerkendelse fra alle sider; og hans udnævnelse til æresmedlem i de danske skytteforeninger var et udtryk herfor.

Andreas Bentsens minde vil blive bevaret til sene tider i de danske skytteforeninger.

S. Meyer.

V.

Tidligere eller senere fanger helsoten os alle ind. Stundom kommer den stille, ubemærket. Stundom kommer den brat, så vi kan sige: „Nu faldt klokken i slag!“ Hvor det er tilfældet, når dødsbudskabet os i grunden ad to gange. Således var det med den mand, om hvis bære vi her er samlede. Lad mig få lov til at fortælle, hvorledes det gik mig, da det første dødsbudskab nåde mig, mældingen om, at nu var han gledet ind i dødsskyggens rige. Da måtte jeg som så tit vente, indtil en visestump brød frem i mit indre. De ligger derinde som sangfugle, der med uimodståelig magt bryder frem og siger mig et og andet, som sjælen trænger til at høre. Og visestumpen kom, et par linier af Grundtvigs dejlige kæmpeviser om Henrik Steffens:

Det skal kendes, du har levet
som kun få på denne jord,
levet mest, hvor mindst er skrevet,
levet kongeligt i Nord.

Ja, han levede kongeligt! Og lad mig nævne to ejendommeligheder ved Bentsen, som, jeg tænker mig, satte ham i stand til at leve kongeligt. Det ene var hans aldrig svækkede forundringsævne. Ud fra mit ringe kendskab til vor eventyrdigtning drister jeg mig til at kalde det hans Esben Askeladnatur. Den, der bevarer sin forundringsævne, vil være i stand til at leve kongeligt. Men dertil kom et andet, som satte ham i stand til den kongelige levevis. Han var en sparsommelig mand, ti han omgikkes sparsommeligt med tiden, således som Vorherre og mester gav os anvisning på, da han gav os lov til at lade bekymringerne fare. De sluger en uforholdsmæssig stor tid. Bentsens trosliv sang det ind i ham: Lille Guds barn, hvad skader dig? føden og klæder nok du får! Når denne salme synges her i menigheden, lad da mindet om denne sparsommelige mand følge med den og fortælle jer om den tro, der sætter os i stand til at leve kongeligt. Og husk det, I hans børn: I har haft en sparsommelig fader — eller: må jeg have lov til at tage mig selv med i eders flok og sige: Lad os huske det, vi har haft en sparsommelig fader. Ti i ævnen til på Herrens ord at omgås sparsommeligt med tiden stod han for mig som min faderlige ven og foregangsmand.

Thorvald Helweg.

VI.

Det ejendommeligste hos fader var hans stærke *hjemkærlighed*, jeg syntes også, at han altid sang dette ord i Grundtvigs sang til det danske flag med særlig kraft og glæde.

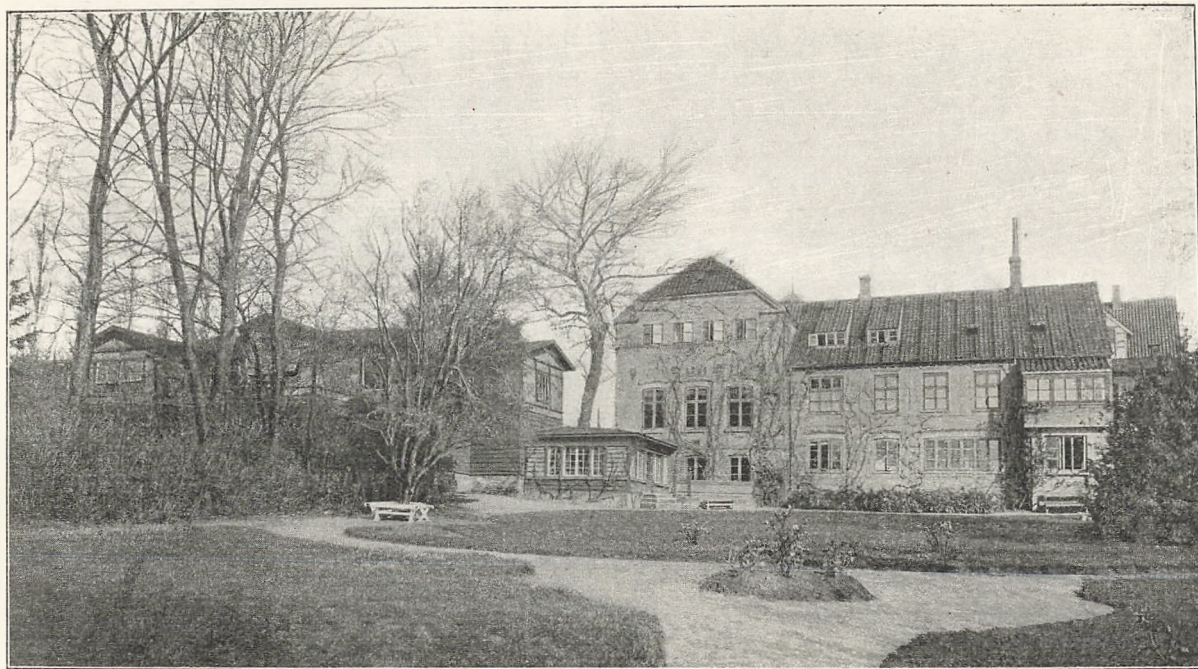
Faders hjemkærlighed gjaldt jo hele hans fædreland, men den gjaldt på en særegen måde egnen her, Kvanløse, Vallekilde, Holbæk amt.

Når jeg som dreng var med fader på hans lange køreture, og vi stod af og gik op ad de store bakker, var det som ikke blot for at spare enspænderhesten, men det står for mig, som vi stod af for at hilse på bakkerne, fader kendte dem ved navn, store og små, og alt i deres udsigter.

I sin kristendom brød fader sig meget lidt om dogmer og teologiske betragtninger, han havde nok stor respekt for præster og deres meninger, men det, han brød sig om og levede i, var hans daglige behov af kristendom, det var det praktiske, hjemlige, menigheden her i Vallekilde og dens ting.

I sin hjemkærlighed omfattede fader jo også os børn, hans kærlighed til os vil vi, hans børn, jo altid være ham så taknemlig for.

Ivar Bentsen.

Vallekilde folkehøjskole set fra haven. April.

Et brev.

Kære Povl Hansen!

Ja jeg husker meget om Trier: Den første gang jeg så og hørte ham, var i Vartov, hvor man gjerne kunde høre hans stærke stemme over alle de andre i sangen. Da han senere besøgte mig som kapellan i Breum, sagde han til mine forældre, da vi skulde synge morgensang: „nu må De ikke blive forfærdet ved at høre en vægterrøst“! Den gang var han lærer på Tangs seminarium, og, da det var i sommerferien han gæstede mig, kom der mange af eleverne derovre fra, der, så snart de hørte, at han var hos mig, kom vandrede 2—3 mil (den gang havde man ikke cykler) for at hilse på den elskede lærer, og jeg skal love for, de mødte en varm modtagelse hos ham. Senere hen, når man mødte Trier ved vennemøder eller andre møder, ærgrede man sig, ti så snart man havde fået en samtale i gang med ham, kom der én, ja ti, og vilde hilse på ham og modtage hans hjærtelige håndtryk, så der blev ikke noget af samtalen. —

I sine foredrag drog han helst det lyse og gode frem, ti det skulde vække det tilsvarende hos de unge. Han fortalte, at han havde hørt en tale til de unge om Oehlschlæger, og han fremdrog de arbejder af denne, som kritikken især har haft travlt med, og hvorved den gjerne vilde gøre den store digters virksomhed til intet og betydningsløs, i det mindste for den nuværende slægt. Hvor kunde han harmes over denne snæversynethed, denne ånd- og hjærteløshed. En mand har sagt: Vor tid kan ikke sige: amen! men ja men! hvor kritiksygen får magt, er det som svamp, der ødelægger de unges liv, i stedet for at gøre de unge opmærksom på det store, der kan løfte og begejstre.

Det hang sammen med hans barnlighed. Han be-

søgte mig engang i Sejling. Der var lige kort før indtruffet noget, der havde sat vort sind i bevægelse. Jeg havde en dejlig rød hoppe, der var sluppet ud af stalden, udenfor den var en vandbeholder, der var låg over den, men der lå noget grøntfoder over det, og dette kunde hoppen ikke modstå. Den går derhen og træder på låget, men ak vé! det var ikke stærkt nok til at bære det svære dyr, og hun styrter ned med bagen og benene, kun hovedet var ovenover jorden. Vi blev jo bestyrrede; én mente, når han kunde få en „gjord“ under bugen, kunde han nok hale den op. Det viste sig naturligvis umuligt. Vi fik bud til naboerne at komme med spader, grebe og hakker, og vi begyndte da arbejdet med at få brønden kastet op, og da det endelig var sket, kom den pustende og hvæsende op, og til vor store glæde var der ikke brækket et ben på den. Jeg var optaget af den begivenhed, da Trier kom, og jeg måtte fortælle ham derom . . . Og I, der nu har kendt ham personlig, kan nok høre ham sige fuld af latter: „Næ, næ Frederik Møller! det er jo mageløst, det er mageløst, å fortæl den en gang til, at jeg kan fortælle den for Troels, når jeg kommer hjem.“ Han fik naturligvis ikke ro, før han havde været nede i stalden og klappet og rost hoppen! —

Mange stakler, der ikke havde nogen plads at være, kom til ham, og han fik altid brug for dem. Jeg bad ham altid skaffe mig karle til præstegårdens bedrift, og jeg blev aldrig skuffet, men han forlangte også, at jeg skulde hjælpe ham overfor de nødlidende. En gang fik jeg brev fra ham: „Jeg sender Dig hermed en karl, grumme flink, men han har kun en arm. Tag godt mod ham!“ Så mange var ordene! Skønt jeg havde karle nok, var der ikke tale om at sige nej. Karlen var meget fattig, havde mistet sin højre arm, lå på fattiggården; men hans sjæl var ikke vingestækket: „Ud vil

jeg, ud!“ tonede det i ham; han gik til Trier, fik en friplads på højskolen, og de andre ungersvende på skolen kom til at holde meget af ham, så de skillingede sammen og fik ham givet en kunstig arm og hånd med en jærnbøjle, så han kunde køre en trillebør og bruge skovl og greb. Hos mig fik han den bestilling at gøre staldene rene om morgenen. Jeg havde en meget rask forkarl, når jeg så kom ned om morgenen i stalden, hvilket var min første morgentur, kunde han ikke lide, at der ikke var i stand dernede. Han vidste godt, at det ikke var den ny karls skyld, ti han gjorde hvad han kunde, derfor sagde han ikke et ondt ord til ham, men bestemte sig til selv at stå op om morgenen, tidligere end han plejede, for at kunne hjælpe ham. Da jeg hørte det, tænkte jeg, hvilke høje sjæle der kan bo under vadmelskoften. Vi holdt alle meget af ham og så hans gode vilje og flid og rene uegenlyttige karakter. Hvor han kom hen, blev han agtet og elsket, men døde i en ung alder af brystsyge. —

Det er jo almindelig kendt, at Trier omfattede det israelske folk med stor kærlighed. Jeg sad en gang til bords med ham, han lagde smørrebrødet, vi fik, sammen og sagde: „Sådan gjorde Rabbi Hillel!“ jeg spurgte ham ikke nærmere om, hvad han mente, og det ærgrer mig, ti jeg har ofte tænkt over, hvad mon han da mente dermed? der er vel ingen af børnene, der kan give oplysning derom?

Nå, alt dette er gamle kære minder, jeg har om den kære ven! og det er mig en glæde at opfriske dem
Kongensvej 32, Kbhvn. F.

Deres hengivne

Fr. Møller.)*

*) Pastor Frederik Benedikt Møller, broder til „den gamle feltpræst“ Højer-Møller, døde den 1ste septbr. i år. Han var kort før sin død flyttet til København efter at have taget sin afsked som sognepræst i Rønninge. Udg. anm.

Ernst Trier som feltdegn.*)

Allerede i februar indfandt sig hos mig et ungt menneske, cand. theol. Ernst Trier, med anmodning om, at han måtte blive ansat som feltpræst uden gage. Han gjorde et godt indtryk på mig, både ved sit beskedne væsen, og fremfor alt ved det, der vel er det bedste, der kan siges om et menneske, og som blev et særkende for hans hele liv, at „han var af sandheden.“ Det var jo naturligt, at han manglede livserfaring, ligesom hans naturel lod ham se den simpleste udvej, hvor ingen andre kunde opdage den. Det var ham således ikke let at forstå, at jeg ikke kunde opfylde hans ønske, dels fordi jeg ikke kunde ansætte præster uden ministeriets approbation, og dels fordi han var uordineret; men han var meget ihærdig og overtalte mig til at give ham det løfte, at jeg ikke vilde modsætte mig hans ønske, hvis det kunde ske under en anden form; og med dette løfte måtte han foreløbig lade sig nøje. Nogle dage efter fik jeg et brev fra Monrad, der særdeles interesserede sig for Rørdam, hvori han bad mig anbefale et andragende fra denne

*) Der er i år gået et halvt hundrede år, siden Ernst Trier som feltdegn deltog i vor sidste krig, og jeg finder det da passende i den anledning — med rette vedkommedes indhentede tilladelse — her at optrykke den smukke lille skildring af ham, som forfatteren „En gammel feltpræst“ for en del år siden indføjede i sine „Livs- og krigserindringer fra 1850—64.“ (Kbhvn. Gyldendalske boghandels forlag 1894. Side 265—82).“

om at måtte få en feltdegn; men, da jeg aldrig senere modtog et sådant, faldt det bort af sig selv; det måtte vel også indrømmes, at skulde en feltdegn ansættes, var jeg den, der mest kunde have brug for ham. Denne følelse havde Trier også, og han yttrede senere, at han ikke ønskede at komme til Rørdam, af hvilken grund véd jeg ikke; hos mig havde han jo i al fald den fordel, at der kunde anvises ham en langt mere udstrakt virkekreds.

Triers ønske om at komme med som tjænende var intet øjeblikkets barn, der kom og svandt; efter at være kommen tilbage til København, blev han derfor ved at bombardere mig med breve, der udtrykte hans længsel, så varmt som han formåde. Han begyndte straks med at slå af: han vilde være feltpræst, men nøjedes nu med at blive feltdegn. Da han senere i sit korte liv blev en mere bekendt mand, og da en ikke lille kreds hænger ved ham med kærlighed, kan det måske interessere, i al fald denne kreds, at læse et uddrag af disse breve, der ere karakteristiske for ham.

Få dage efter at han var rejst fra mig, skrev han:

Kære provst!

Først og fremmest vil jeg nu takke Dem meget, fordi De tog så godt og venligt mod mig fremmede menneske.

— — Blot endnu dette: De må nu endelig tænke lidt på mig, om jeg ikke kan bruges som „adjutant ved præste-staben.“ Jo mere jeg har tænkt derpå, desmere har jeg fået lyst til at blive feltdegn, og jeg tror sandelig, jeg skulde kunne gøre gavn på den vis. Den dag, De kommer og kalder mig dertil, er jeg færdig og — uhyre glad, og hermed byder jeg Dem kærligt farvel! —

I næste brev: „Hvor jeg længes efter at høre,

om jeg kan blive feltdegn; jeg vil så gjerne tjæne Dem med alskens arbejde. Navnlig har jeg tænkt på, at De som provst jo altid må have noget skriveri, som en skriver eller „fuldmægtig“ lige så godt kan besørge, så De vil kunne vinde en del tid, om De fik en sådan til Deres rådighed. Se, til sådan skriver- eller fuldmægtigtjeneste er jeg aldeles rede, — blot jeg måtte komme til at gøre lidt gavn ved hæren. Ja, gid, gid jeg måtte blive Deres degn! Om min musikalske dygtighed skal jeg skaffe rigtig pæne vidnesbyrd fra Hartmann og Gade.“

Efter nogen betænkning foreslog jeg så ministeriet, at Trier skulde ansættes hos mig som feltdegn med en gage af 40 rdlr. månedlig foruden frit kvarter. Da jeg havde gjort indstillingen, meddelte jeg ham det, og modtog straks følgende svar:

„Rigtig, rigtig glad blev jeg, da jeg i går modtog Deres brev, og når jeg nu sender Dem disse linier, da er det kun for derved at lade Dem få et vidnesbyrd om min glæde og for at takke Dem, at De holder mere, end De lovede. Og så er der en ting, hvorom jeg gjerne vilde spørge Dem. Hvilken klædedragt vil De have mig i? Jeg er bleven gjort opmærksom på, at ved en hær er dette ikke ganske ligegyldigt. Navnlig har man rådet mig til at se at komme til at bære kokarden. Jeg havde tænkt mig at få en almindelig sort kasket med kokarden på. Er De til freds dermed? Af tøj har jeg ikke tænkt på at tage videre med mig, end jeg kan have i en stor tornyster, som jeg, når det skal knibe, kan bære på min ryg. Jeg længes nu så inderlig meget efter at kunne komme af sted, og jeg vil håbe, at det ikke skal vare længe.“

Dette håb blev dog ikke opfyldt. Min indstilling var afgået den 26de marts, men først en måned efter kom udnævnelsen, og da var Trier syg, Dybbøl tabt,

hovedkvarteret forlagt til Fyn, og dér måtte han så søge mig, da han endelig kom den 8de maj under våbenhvilen. Hans stemning den dag gav et brev årsdagen derefter et klart udtryk:

„I går var De hvert øjeblik på dagen i mine tanker, og jeg vilde så gerne have skrevet til Dem, om jeg blot havde kunnet få lejlighed dertil. I går var det nemlig lige et år siden, jeg første gang mødte som Deres feltdegn hos Dem i den lille skumle stue ud til haven, som pastor D. mente, var et sandt vidunder af skønhed. Den store kasse henne ved døren med den velbkendte protokol, den opslagne bibel på skrivebordet med de mange understregede steder, de mange feltpsalmebøger i de brune omslag i vinduet, den venlige feltprovst, rygende på sit træpibehoved, storstuen foran med den forknytte kapitein S. — Alt dette står så levende for mig, som var det i går, jeg havde oplevet det, pludselig at komme ind i alle disse ny forhold. Og dog, hvad der står endnu mere levende for mig, er den underlige stemning, hvori jeg var hele denne første tid, den blanding af ængstelse for ikke at skulle kunne udføre min gerning til tilfredshed, og af glæde, uendelig stor glæde over at være i virksomhed ved hæren, der havde kæmpet på Dybbøl. Inderlig var jeg Dem den gang taknemmelig og nu endnu mere, nu, da jeg har oplevet alt det følgende, og set Dem så kærlig tage Dem af mig, og nu da jeg har de sidste minder om Dem fra Dalum præstegård. Den lille brune dagligstue ud til gården i den præstegård, som ingenlunde er et vidunder af skønhed, men som dog er inderlig hyggelig, klaveret med de opslagne Weyses romancer, den unge, blomstrende Maria i sin sorte kjole med dannebrogssløjfer, og atter den venlige feltprovst, som nu ikke mere er min foresatte, uden for såvidt som *den* altid er det, der har indgydt mig agtelse,

— alt dette er levende minder for mig. Og nu er tiden gået. Den hær, der skulde værne om vort gamle fædreland, er lagt i garnison, er som sædvanligt den stående hær, men ingenlunde den slående og endnu mindre den sejrende. Og dog er striden stående, og lades geværerne nu kun til øvelser i fredstid, så har vi dog en kamp i åndens verden endnu, og det forekommer mig, som om vi ofte kan høre luren kalde. Det er min lyst at have min virksomhed i den forstand altid ved hæren, altid at være feltdegn, at synge og tale folk til live — Gud give lykke! Gud give sejr i den kamp! så kan det jo være, at den stående hær atter bliver den gående, og — da atter at kunne møde en morgenstund hos min gamle provst som hans degn! Ja, det er et stort ønske hos mig. — Jeg længes meget efter pinseferien, da jeg skal atter ud til Vallekilde, som jeg håber skal blive mit tilkommende hjem. Jeg har allerede lejet mig en lille lejlighed derude i en bondegård, hvor jeg, om Gud vil, kan begynde at holde højskole til 1. novbr. Jeg skal nu atter til at holde nogle møder med bønderne derude, ligesom jeg gjorde i marts måned, for at virke derved og samle elever, og jeg vil da ønske, at jeg må have lige så megen glæde af den rejse som af den foregående. Ja, gid jeg nu havde mig et hjem indrettet derude. Maria og jeg bygge os næsten daglig de dejligste luftslotte, og møblere pragtfulde sale deri oven i købet. For De ved jo nok, at jeg for tiden har samme lille pige her hos mig, der lader til at befinde sig nok så vel herovre. Hun har på det strængeste befalet mig ikke at skrive denne side ned, at hun kan få plads til at føje en kærlig hilsen til.“

Feltprovstens og feltdegnens bekendtskab med samme Marie skete på én gang; jeg skal snart omtale, hvorledes det blev gjort, som jeg håber uden at krænke

den fortrolighed, hvori jeg stod til de kære to, nu hensovede.

Af det sidste brev fra Trier og af hans møde med mig i den fynske præstegård vil man kunne se, at han gik til sin gerning med lyst og liv og, som man siger, med hele sin sjæl. Han vilde virkelig sætte „fuld kraft“ på, og det gjaldt nu kun om at sætte ham i aktivitet, idet vi endnu den gang gik ud fra, at han måtte blive hos mig. Min jydsk natur mente jo, at vi skulde begynde så småt, og jeg anmodede ham derfor om at concipere en ganske kort skrivelse til divisionen om gudstjæneste og forskellige altergange. Han var naturligvis meget villig, jeg opgav ham kun de bestemte dage og lod ham selv råde for resten. Da han var færdig og rakte mig brevet til underskrift, blev han højst ulykkelig, da jeg ikke kunde bare mig for at le, medens han dog endnu ikke kunde forstå hvad der var i vejen. Sagen var, at jeg slet ikke havde tænkt på, at det kære menneske aldrig i sit liv havde skrevet noget embedsbrev og han havde derfor beholdt den form, hvori han skrev sine egne breve; om han just ikke begyndte med: „Kære ven!“ så var tanken dog at spore hele vejen igennem. Da jeg havde givet ham forklaring og ligefrem tilstået, at fejlen var alene min, så gav han sig til freds. En følge var dog heraf, som man kan begribe, at han ikke fik meget officielt skriveri, og at det indskrænkede sig til at føre breve ind i kopibogen.

Han fulgte så enkelte gange med for at assistere ved gudstjænesten og ved de meget store altergange, hvilket end også gav anledning til klage fra en kirkesanger, der anså det for et indgreb i sine rettigheder. Det gik godt, han delte salmebøgerne om, sang for, bad ind- og udgangsbeden til megen opbyggelse. Hans stemme var stærk, om end ikke meget sympa-

thetisk, og, hvad det bedste var: jeg vidste, at havde jeg ham med, så havde jeg én tilhører, hvis bøn var alvorlig, og som ikke var af de glemsomme.

Ofte fulgte han mig dog ikke, dels fordi jeg selv kunde synge for, og dels, fordi jeg snart kom under vejr med, at han var i stand til at udrette mere ad andre veje og derved være til større velsignelse, nemlig ved, at jeg ganske slog ham løs, så han kunde vandre omkring og selv uddele det gode ord i en anden form. Vi bleve da enige om, — og den overbevisning, at jeg rolig kunde gøre det, fik jeg snart; ti han var et menneske, i hvem der ikke var svig, ligesom der var noget rent over hele hans personlighed —, at han skulde forlade mig og ganske gå på egen hånd, hvor han vilde, dog således at han blev forsynet med min skriftlige bemyndigelse for at kunne komme frem og finde kvarterer, og at han, så vidt muligt, holdt mig à jour med, hvor han var, for at jeg kunde få fat i ham, når jeg behøvede ham.

Så begyndte han sin vandring. Befordringen havde han tilfælles med apostlene, men et havde han, som de ikke havde, den store rummelige taske, fyldt med det mest nødvendige linned, en hel del småskrifter og nogle ikke små chokoladestænger. Når hertil kom pibe og stok, så stak han af med den sorte kasket, forsynet med kokarden.

At han var til velsignelse, hvor han kom frem, derom er der ingen tvivl; han samlede soldaterne i skove eller skoler, sang med dem, holdt foredrag både om det fædreland heroventil og om det hervedentil, og styrkede virkelig kærligheden til dem bægge og redbonheden til at hengive sig for dem.

Når han så efter en eller flere dages forløb vendte tilbage til mig, kunde jeg straks se på ham, hvorledes det var gået. Han var et stemningsmenneske, men

usigelig taknemmelig for den mindste imødekommen, og han kunde ret påskønne, når han havde fået indtryk af, at hans ord var slået an. Men netop, fordi han var et usædvanlig rent menneske, derfor kunde han blive så stærkt berørt og inderlig bedrøvet, når den mindste råhed mødte ham, eller når nogen så med hån på hans gerning. Jeg har kendt få mennesker, hos hvem ansigtet i den grad var hjærtets spejl som hos Trier, derfor havde jeg som sagt i forvejen læst hans vandringshistorie, når han kom for at lette sit hjærte og betro mig alt. Så trøstede jeg ham, så godt jeg kunde, over de tabte illusioner, og, når han da, hvad sjældent faldt vanskeligt, var trøstet, så gik han atter — for at hente andre. Han lagde intet dække over sit ansigt.

Under våbenhvilen passede Trier sig selv; jeg havde, foruden min øvrige gerning, mange rejser fra det ene lazareth til det andet for at anmode stedets præster om at tage sig af de syge; men vi mødtes atter i Odense, hvor han bode hos sin fortræffelige onkel og tante, rektor Henrichsens.

For at forsøge på at få holdt altergang for forskellige afdelinger, vilde jeg køre ud til Dalum præstegård for at gøre aftale med chefen for 11te regiment; da Trier havde lyst til en køretur, fulgte han imod sædvane med. Den gamle præstegård havde indkvartering i fuldt mål, men vi blev modtagne med stor gæstfrihed og befandt os rigtig vel; hertil bidrog ganske vist tre ugifte døtre, hvoraf Maria var den yngste. Efter at have aftalt, at der skulde holdes altergang de to næste dages formiddage, bleve vi der endnu nogle timer, som vi tilbragte med musik og sang i det hyggelige hjem, der ikke bar mærke af krigen. Da vi skulde rejse, kom Trier hen til mig med sit allermost indsmigrende ansigt og bad om at tale med mig.

„Jeg har en bøn til provsten, ikke fra mig selv, men fra frøken Maria; hun vilde så gerne bede om, at hun må spille orgelet for Dem i morgen ved altergangen.“

„Aa! Trier! De ved godt, at jeg ikke holder af, at vor gudstjeneste skal gøres til prøveklud; jeg vil virkelig have sikkerhed for, at alt går sømmeligt og med orden.“

„Jo, hun kan godt.“

„Det véd De jo slet ikke, og går det galt, så kan man da ikke give sig luft ved at skælde sådan en ung pige ud, som man kan gøre det ved en anden klodrian.“

„Nej! men jeg vil så gerne blive herude i eftermiddag; så vil vi gå over i kirken og gennemgå det hele, spille melodierne, og jeg kan jo så godt sætte hende ind i alt; det skal nok komme til at gå som ellers.“

Han fik sin villie, som han gerne gjorde; jeg drog ene hjem, kom igen næste dag, holdt altergang, ved hvilken Maria spillede, ligesom dagen efter. Således mødtes Trier og Maria første gang, men det blev ikke derved. I den nærmeste tid efter, da vi lå i Odense, hvorfra alle mine embedsrejser udgik, kom jeg ofte i besøg til præstegården, og da Trier enten fulgte med, eller han var der, når jeg kom, begyndte der at gå en prås op for mig, og jeg blev noget betænkelig ved sagen.

Forholdet mellem Trier og mig var noget andet end det udvortes embedsforhold, det var snarere som en fader til sin søn. Jeg har altid haft den mening om embedsværdighed, at den kan ikke bæres af embedet alene, men værdigheden må bære sig selv, og det faldt aldrig Trier ind at træde mig for nær, hvor lidt formfuldt vort forhold end var. Jeg besluttede derfor at tale lige ud af posen med ham, og jeg vidste, at han vilde optage alt i den bedste mening.

Efter at have gjort ham opmærksom på, at jeg, som flere andre, havde lagt mærke til, at han havde meget til overs for Maria og hun for ham, bad jeg ham betænke, hvilken fare der heri kunde ligge for dem bægge. Jeg vidste godt, at han var forskellig fra de unge officerer, om hvilke man fortalte, at de i felten tog deres forlovelsesringe af for at kunne bevæge sig friere; men han måtte huske på, at hun var en ung, naturlig pige, med hvis følelser der ikke måtte leges, og han skulde derfor sige mig, om det virkelig var hans hensigt at forlove sig med hende, ti ellers måtte der ske en forandring.

Han sagde mig, ærlig som han var, at han trode nok, at han holdt af hende, men han var endnu ikke kommen til fuld overbevisning, og den måtte han have, før han gjorde det afgørende skridt.

„Så har jeg et forslag at gøre Dem. Der er jo nu ikke meget for Dem at gøre her, våbenhvilen er forlænget, og det er vel sandsynligt, at De om kort tid vil få Deres afsked. Jeg vil nu foreløbig give Dem fjorten dages permission; i dem rejser De til Deres forældre i København; det er en prøve, De underkaster Dem selv; men jeg vil ret bede Dem om at underkaste Dem den.“

Med sit sanddru væsen følte han selv, at mit forslag vel var det bedste, og næste dag rejste han med de ord fra mig til afsked: „De bliver nu derovre, indtil jeg kalder Dem!“

Nøjagtig fjorten dage efter fik jeg følgende brev fra ham:

Kære provst!

I går aftes modtog jeg brev fra Dem, og skønt det var kort, så var der dog så megen kærlighed deri,

at jeg ret takker Dem for det. Af det brev jeg skrev til Dem, vil De have set, at jeg for tiden er uden virksomhed, og jeg har ikke godt af at være her i byen uden virksomhed. Alene af den grund længes jeg efter atter at komme til Dem. De vil sige, at på Fyn har jeg heller ikke noget at bestille. Lad mig dog sige Dem, hvorledes jeg havde tænkt mig lidt virksomhed. Jeg har tænkt mig indkvarteret helst udenfor Odense, i nærheden deraf. De har jo enkelte forretninger, derved kan jeg jo være degn, så har jeg allerede et fast holdepunkt på dagen. Dernæst har jeg tænkt mig at kunne samles nogle aftener med femte regiment og tale for det. Og når jeg så endda har god tid til overs, vil jeg på landet kunne sysle med at skrive flere ting ned og udarbejde noget, som jeg her ikke kan få ro til. Når jeg har noget bestemt at bestille, kan jeg lukke min dør af. Det kan jeg ikke nu godt, og tiden går da med idelig at tale med folk, og det slider på kræfterne. Altså: alene af den grund vilde jeg ønske at kunne rejse til Dem. Men dernæst: De har måske lagt mærke til et udråbstegn, anbragt imellem to klammer i mit forrige brev, og jeg tvivler ikke på, at De har forstået det. Jeg havde dengang ikke lyst til at skrive rent ud af posen. Lad mig da nu gøre det. Jeg trænger, mærker jeg, til en afgørelse, for mit vedkommende i al fald. Jeg har endnu ikke lært hende ret at kende. Jeg trænger til at tale lidt mere med hende, og jeg ønsker dette i meget høj grad. Men hvorledes komme til det, uden måske ved min blotte nærværelse at love mere, end jeg måske kan stå ved. Nu derimod kunde jeg komme sådan ganske naturligt, kaldt af Dem til Odense. Min onkel har huset fuldt af fremmede og indkvartering, jeg søger derfor ganske naturligt indkvartering ude på landet et sted i nærheden

af Dalum, og jeg har da så god lejlighed til at komme i huset, som jeg måske aldrig mere får.

Derfor — ja! kære provst! nu har jeg skrevet rent ud, åbenhjærtig for Dem; glad over at kunne skrive således til Dem — vilde jeg så gerne nu i disse dage komme til Dem til Odense, som Deres degn. Og netop gerne nu, fordi De mener, at vi snart bliver afskedigede; ti da er jo lejligheden forbi. Og derfor beder jeg Dem, kære hr. provst! hvis De nu vil så, tage denne sag i Deres hånd og så snart som muligt, efter at De har modtaget dette brev, telegrafere til mig, enten: „Kom!“ eller „Kom ikke!“ blot de ord. Jeg vilde nemlig så gerne rejse lørdag morgen, ti om søndagen er det så trist at rejse, og det er så længe at vente til mandag. Jeg beder Dem telegrafere også af den grund, at det er så slemt at være uvis. Tager De mig det vel ilde op? Og hermed kærligt farvel!“

Jeg har været i ikke liden tvivl, om jeg turde offentliggøre dette brev, eller om jeg ikke derved trådte intime forhold for nær; men jeg er dog kommen til det resultat, at jeg ikke derved krænkede nogen. Der er en så stor mængde, for hvem Trier senere i livet blev meget, og som derfor er taknemmelige for ethvert bidrag til hans karakteristik; netop dette brev er et talende vidnesbyrd, at om han ikke var diplomat, så var han et alvorligt og sandhedskærligt menneske.

Brevet modtog jeg den 26de august, føjede ham i at telegrafere „Kom!“ hvilket han også i sin store „tjenesteiver“ straks opfyldte. Dagen efter tilbragte vi i Dalum præstegård, og den 15de september holdt vi forlovelsesgilde sammesteds.

Den 19de september modtog Trier sin afsked, og fra dette øjeblik afbrødes vort samliv. Det havde kun varet kort; men jeg tror ikke, at det var uden indhold for nogen af os. Han hørte til de mange, med hvem

jeg fulgtes et kort stykke vej, og som så forlod mig, medens jeg gik videre; mange af dem har efterladt sig blivende spor, og blandt dem Trier. Ligesom Claudius, da han står ved sin faders grav, siger:

„Mein vater, mir war er mehr!“

således kan jeg sige ved Triers:

„Han var min degn, men han var mere!“

Mindesange om Ernst Trier

ved hans bære.

(Fortsat).

VII.

Nu er der tomt i Vallekilde,
en høvding faldt i Israel;
nu blev på en gang der så stille,
ej høres røsten af „Ham selv“;
men Gud ske lov for Herrens ord
om spurve små, der faldt til jord!

Han var af Israels rod udgangen,
det kendtes på hans varme blod,
og på hans stærke tro og sangen,
når han på lærestolen stod;
en Israelit for uden svig,
det var Ernst Trier sandelig!

Men dansk han også var til fulde,
det kendtes på hans milde blik,
og på det ydmygt — tillidsfulde,
hvor med han til sin gerning gik;
fra Isefjord til Vesterhav
forstod de godt, hvad Trier gav.

Så holdt han skansen til det sidste
 for danskhed og for troens ord;
 det måtte bære eller briste,
 det var hans løsen her i Nord;
 han faldt — og endt er nu hans hverv,
 og hvem kan tage op hans arv?

Dog Gud ske lov for Triers minde,
 det glemmes sent i høje Nord,
 og Gud ske lov, vi trøst kan finde
 i troen på det sejrens ord,
 ja, Gud ske lov for Herrens ord
 om spurve små, der faldt til jord!

J. Schjørring.

VIII.

De store ege i skoven stå,
 når de udi storm ned falde,
 da rive de med både hassel og birk
 og alle små ymper med alle

De store ege i skoven stå.
 de haver dog ydet stor læ,
 under deres blade, dem ved fod
 sig spiren drømte til træ.

De store ege i skoven stå,
 Gud gav dem et herligt virke,
 højt de hvælvede livets hal
 og løfted' dets loft til en kirke.

Nu segnede et af de fejre træer
 og måtte for storm ned falde,
 ti sukked de dybt både hassel og birk
 og andre små ymper med alle.

Over den kæmpe i græsset strakt
 græder både hjort og hind.
 Nu tabte den skov jo en hyggelig plet
 med lune for vejr og vind.

Over hin eg, der stod så rank
 med bladhang og brede kroner,
 monne nu slå til vådesang
 de husvilde fugletoner.

Alt med hin kæmpe nu kold og død
 der segned' en borg i grus,
 mange, som her var trygge,
 de have nu mistet hus.

Sorg haver græs og fugl og dyr,
 og sorg har de store træer;
 de sørger for ham, som segned'
 og stander ret aldrig mer.

De store ege i skoven stå,
 de falder vel alle en gang;
 monne da visne vor skovbund
 og tie vor fuglesang?

Står da fra stubben vilde skud
 med spirkraft, men uden læ
 og strækker sig efter solen
 men vorder blot aldrig træ?

Falder de kæmper for tidens tand,
 Gud signe det danske hjem!
 blande så sol og væde,
 at atter en skov gror frem!

Segner al skoven for trøsk og svamp,
 og vokser en ny ej brat,
 Gud signe den gamle jordbund,
 så spirer der frem et krat!

Kunde selv krattet ej slå rod,
 vorder vort land en hede!
 Herre, dit navn er Algod,
 et lyngtæppe ud du brede.

Tæt ligger fremtidens tåger,
 du ordne det, som du vil!
 Herre, så kommer en dag vel,
 da heden kan plantes til.

Martin Andersen, Nexö.

Uddrag af Ernst Triers og Marie Abels brevveksling.

(Fortsat).

Marie til Ernst Trier.

Fåborg, 15. febr. 1867.

. . . . Du har ret, hvor skulde jeg egentlig have lært det fra at indsé, hvor svært det er at sætte noget stort igennem, jeg har altid været vant til at se alt gå sin jævne, rolige, magelige gang uden nogen sinde at være kommen i berøring med mennesker, som således har måttet arbejde sig selv frem. Derfor forstår jeg sikkert heller ikke rigtig, hvad du egentlig vil sige, og jeg får vel heller ikke noget begreb derom, før vi bliver gifte; men det er der jo da heller ikke så længe til. Undertiden kan jeg blive helt ængstelig til mode ved at tænke på, om jeg nu også virkelig kan blive dig til nogen hjælp; jeg føler mig så udygtig til at skulle indtage pladsen som din hustru og som forstanderinde for en skole. Men så tænker jeg igen på, at der er én, som kan sé, hvor stor lyst og god vilje jeg har til at ville gøre det godt, og så håber jeg på, at han nok giver mig ævnen, når jeg rigtig beder ham derom

Min svoger Bøttern og Mine beder mig hilse, det er så rart at se, de har det så godt. Jeg vilde lige herved til Fåborg et par dage, førend jeg skulde hjemmefra. Lille Victor er et dejligt lille smilende, sundt barn, som åbenbart er dødelig forelsket i sin tante Marie, så jeg vil ofre ham min meste tid

Hils nu alle omkring dig!

Øllet og servietterne, du sendte, kom forleden aften. Tak for bægge dele! Fader drak næsten alt øllet ene mand; han fandt, det smagte så dejligt; fortæl Ane det!

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 17. febr. 1867.

. . . . De sidste dage har været travle og trættende — travle med de daglige fremmedbesøg, der har været; de tager mig så megen tid — og trættende med sygdom. Wejtemeyer har haft bylder og Lars Pedersen har havt den ondartede halssyge; jeg har måttet pensle ham, og det tager også tid

I dag er luften så yndig; solen brød igennem tågen mens lærken højt oppe slog sine triller. I kirken var der godt at være; dér var de bedste af vore karle og Thomsen og Anders og Alida og pastor Fr. Møller til alters.

Ja Fr. Møller, denne udmærkede mand, kom hertil i går og kom „bag på mig“ i aftes, han bor for resten hos Hoff, hvis ungdomsven han er. I anledning af hans komme skal vi have forsamling herude hos os i aften kl. 7, og „hele præstegården“ kommer da herud og drikker te i forvejen.

Wejtemeyer og Lars Pedersen har været lidt oppe i dag. Før lidt siden aflagde jeg et besøg i stalden og trakterede vore svin med rådne æbler og vore heste med gulerødder.

Siden min samtale med Jørgen Madsen er han bleven så elskværdig, så jeg ikke kan beskrive dig det, og han er mig nu atter til mageløs hjælp; ja, hvor er han dog dygtig. Han hjælper mig i denne tid med jordens behandling. Vi er i fuldt arbejde med at køre jord, bryde den op, sive jorden af o. s. v. . . . På skolen hjælper han mig også godt

— Ja nu var L. O. her og tog min tid; han havde i går været ovre hos sin kæreste; hun var bleven så meget tungsindig, fordi hun ikke måtte få lov til at komme her til sommer. Hun græd så bitterlig, og jeg måtte love hende at tage til hendes hjem for at snakke med den gamle

Gud bevare os alle!

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 21. febr. 1867.

. . . . Hverken min søster Camilla eller Albertine eller hendes mand kommer med til vort bryllup; brudepiger vil jeg ingen have af, så du behøver ikke at frygte for den „hale“. Her kommer ikke et menneske udenfor familien undtagen Jane Valeur og måske Georgia la Cour; jeg ved dog ikke endnu, om hun kommer, *gid* hun vilde! Fader siger, at du kan godt vælge din fader og broder til forlovere, og de kunde så også godt være mine; det er tidsnok, at de afgiver deres attester, når de kommer herover til brylluppet Madam Storm spurgte mig forleden, på hvilken dag, vi havde tænkt os, brylluppet skulde stå. Hun vilde nemlig gærne en lille tur til Fyn men vilde dog passe at være i Vallekilde, når vi kom derover. Jeg har ikke svaret hende endnu, men det bliver vel den 4de påskedag, om Gud vil, ikke sandt? Det synes jeg da, er den mest passende dag

Farvel da, hils alle omkring dig!

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 24. febr. 1867.

. . . . Det er bleven sent, inden jeg i aften er kommen til skrivebordet; jeg har hele dagen lidt af tungthed i hovedet, ligefrem hovedpine; det er slet og ret en følge af det vedholdende svære arbejde. Da jeg til sidst ikke kunde komme ud af at bestille noget, tog jeg mig for at læse højt paa skolen, det var slutningen af „En glad gut“. Den har moret både mig og eleverne og pigerne; du skulde bare have hørt, hvor hjærtelig de lo. Hovedpinen svandt da også bort, jeg er nu blot så uhyre træt. Det er da også en mageløs fortælling, åh som en frisk nordenvind. Og hvor tiltager vore karle dog dag for dag i elskværdighed! Bare du dog var her og kunde dele den daglige glæde med mig ved at mærke, hvorledes de bestandig bedre forstår mig, og hvor de udvikler sig under livets frugtbare åndepust! Det kan være tvivlsomt, om vi nogen sinde igen får et saa yndigt hold elever

Mine foredrag kræver meget arbejde i denne tid; men det morer mig og optager mine tanker særdeles meget. Jeg tager i denne tid middelalderens historie under ét — både Danmarks og den øvrige verden; meget er gået op for mig selv under dette arbejde. Jeg skal nu have fat på Valdemarernes tid og på kæmpeviserne.

Når jeg sådan er glad over noget ved mit arbejde, så savner jeg dig at fortælle det til. — Jeg tror så sikkert, at mine foredrag i år er langt bedre end i fjor, og det er helt underligt for mig som nu idag at modtage breve fra Brandt og Melby — to mænd, hvis dom jeg sætter megen pris på — bægge udtaler de sig så vel til freds med skolen

Hvad mine pengesager angår, — ja indkøbet til huset har voldt mig *særdeles* meget bryderi men er

lykkedes så udmærket, at Fritz sagde: „Det er klart, at du virkelig har forstået dig på at få alt indrettet billigere, end vi andre har kunnet. Da Glahn var herude, skulde du have hørt, hvor han roste mig derfor; og da Holm var her og havde set alting, udbrød han aldeles forbavset: „Men Trier, De er virkelig mageløs praktisk!“ Men du skulde også bare vide, hvad vi har måttet undvære og endnu undværer her i huset, og så alligevel at høre madam Storm sige: „Det må gå endda!“ Ja min egen, lille, kære Marie! Du er jo endnu uerfaren med hensyn til penge men jeg er sikker på, at du har en god vilje, og at du er enig med mig i, at i det skal vi sætte *vor ære* at kunne føre denne højskole igennem, skønt alle råber, at det kan ikke gå. Imidlertid, det har jo gået i vinter, og det har gået udmærket men *kun* derved, at vi har været meget nøjeseende med al udgift. Men dette kalder jeg *ære* — virkelig ære, mens der derimod *ingen* ære er i at have mahognimøbler, kage på bordet, steg i fad o. s. v. — som alle andre plejer. Nej *vi* regner det til *vor ære* at sætte os ud over alt dette og vise, at det er langt mere magtpåliggende at arbejde noget godt frem i verden.

Men dette sker ikke, uden vi må ofre alt det for-kælede og forfinede liv, som vi bægge er opdragne i

Lev vel, og Gud fader holde sin hånd over os!

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 26. febr. 1867.

. . . . Nej hvor jeg dog gærne vilde være med derovre nu og høre dine foredrag om Valdemarerne og om kæmpeviserne; ja gid jeg kunde sidde derovre i skolestuen med mit sytøj og høre med, men „giv tid, giv tid!“ ja hvor skal det blive yndigt til sommer da rigtig at kunne sidde i ro og høre på dig og synge med

af hjærtens lyst uden at frygte for, at posttasken skal bringe mig et brev, som siger mig, at nu skal jeg komme hjem, skal rejse bort fra dig igen; nej til sommer må jeg blive hos dig altid uden at skilles fra dig igen, hvad der så ofte har voldt mig sorg

Her sender jeg dig Georgia la Cours brev; desværre kan hun ikke komme til mit bryllup Vil det være dig imod, at fader også indbyder din svoger Borups drenge med til vort bryllup det bliver jo lige i påskeferien Og så en ting til, før jeg slutter: Vedbliv for min skyld at være overbærende med fader, husk på, at jeg skylder ham meget, og det er jo ikke en smule anderledes for dig end for de andre svigersønner

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 26. febr. 1867.

. . . . Bøgetræ til skænk og bord erklærer de sagkyndige for ikke at du det mindste; mahogni vilde blive 46 rdlr. dyrere — så vi får nok nøjes med fyrretræsmøbler, som sandelig også kan se meget pæne ud. Lad os også slå en streg over de to puffer til 10 rdlr., og lad alt sligt komme efterhånden, da vil vi få virkelig glæde deraf; *nu* kan der ingen glæde blive ved at pynte op med sager, vi skal tage på kredit.

Hvormeget vil hvide gardiner koste til dagligstuen?

Til brug i det store gæstekammer lader sig omlave det gamle bøgetræsbord.

Hermed følger madam Storms opskrift på, hvad vi allerede har af linned Hvert år skal vi så have et lille stykke hør, og deraf skal vi hvert år virke os lidt nyt; vi kan i det hele bedre anskaffe alt lidt efter lidt end nu, hvor vi skal låne til alting Du

vil jo ikke være utålmodig, om vi således må lade enkelte småting komme først efterhånden Rulle kommer du til at låne foreløbig, ligesom jeg har lånt høvlebænk Du kommer også til at finde dig i, at maleren ikke kan blive færdig inden vort bryllup med alt det, der skal males jeg tvivler på, at der vil være mere end to stuer færdig til vort bryllup. Jeg er ked af den tanke, at vi vil finde huset fuldt af håndværksfolk, når vi efter brylluppet kommer tilbage hertil. Godt er det, at det er uhyre rare folk allesammen

Det bliver knapt med penge til sommer, hvor vi skal have huset malet, hvor vi skal have bygget et stort udhus, og hvor vi skal have anskaffet adskillige avlsredskaber; mine gamle heste kan næppe gå mere end et årstid til o. s. v.

. . . . Vi kan ikke få meget til stadshave vi må bruge hver plet til foderplanter, at jeg kan være i stand til at holde køerne i ordentlig stand, og det er meget dyrt at holde stadshave. I vinter har jeg hjulpet mig med at købe gullerødder til kvæget; men det er meget dyrt

Ja, hvad vi har og får af udstyr er måske ikke halvdelen af, hvad der plejer at høre til; men vort hus og vor måde at indrette os på er heller ikke almindelig; vi *må* indrette os anderledes end andre

Hvad dagen for vort bryllup angår, da ser jeg jo nok, at du helst vælger 4de påskedag, og jeg vil også meget ønske, at det måtte blive den dag, at jeg dog kunde få ro at hvile lidt ud først og tænke lidt efter før brylluppet. Nu skriver jeg ind til fader og Fritz og beder dem om at være forlovere men hvis de nu siger, at de ikke kan komme den dag, så må vi vist vælge en af selve påskedagene.

Jeg vil nu også skrive ind til moder og spørge

hende, om hun ønsker, at vi lige efter brylluppet ska komme lidt ind til København til hende — jeg giver dig ret i, at om hun ønsker det, må vi ikke sige hende nej, skønt det bliver svært kun at have otte dage her i ro, før skolepigerne kommer. — Har jeg skrevet til dig, at der nu er indmældt 15?

Jeg er meget glad ved, at der ikke kommer mange til brylluppet; det er dejligt; men *gid dog*, at Georgia vilde komme; det var dog så herligt at have én med af vore egne foruden Fritz, én der den dag vilde kunne forstå os. Bare vore Odense-venner vilde komme ud og synge for os i kirken — blot en eneste rigtig bryllupssalme. Jeg tror, jeg skriver et par ord derom til Helveg

Jørgen Nielsen kommer sig nu efterhånden; Weitemeyer er ganske rask

Forunderligt har Vorherre velsignet vort hus i dette år; madam Storm og Jørgen Madsen og jeg har ofte talt derom og forbavset os over, hvordan det egentlig kan være, at alt står så godt til, skønt vi synes ikke, vi kniber. Eleverne taler da også ofte om, at de lever udmærket og er godt til freds med alt i huset. Hoff siger stadig: „Det går ikke naturligt til derude,“ og han har ret; ti det er Vorherre, der åbenbart lægger sin velsignelse og drøjelse i alt Jeg har næsten altid havt penge mellem hænder, kun et par gange — især i dsbr. — har jeg sukkende måttet give den sidste skilling ud; men hver gang har jeg dagen efter fået penge ind igen du kan tro, det er dejligt således at kunne tage alt af *Guds faderhånd*. Jeg kan aldrig få ham takket nok. Derfor ser jeg også frejdig fremtiden i møde og slukker bekymringerne i Herrens bøn om det daglige brød; men derfor — forstår du nok — er jeg også bange for alle begæringer ud over „*det daglige, det nødtørftige brød*,“ som en af evangelisterne

forklarer det. Overfor bønderne lærer jeg daglig, hvorledes vor stand har *forbrudt* sig ved forfinelsen; de har modbydelighed ved os, når de da ikke selv er bleven fordærvede deraf. Eleverne fortæller mig ofte, at dér og dér tør de ikke komme; ti de føler sig ikke hjemme i de fine stuer og ved den fremmede bordskik Tal en gang med Schrøder derom, og du vil høre, at han vil sige det selv samme. Han fortalte mig meget derom i sommer. Og læg mærke til, hvad Georgia skrev om „de fine stuer.“ Derfor holder jeg her så meget igen. I går viste det sig, at ikke én af karlene forstår sig på havevæsen, og da jeg spurgte om grunden dertil, svarede Jørgen Larsen endelig langt om længe: „Vi bønder harmes over de fine præstegårdshaver, det jager os fra den sag.“ Og dog er dette jo en sag af den største vigtighed, at vore bønder lægger sig efter dette.

Således gør forfinelsen ulykker. Min egen Marie, Gud hjælpe og styrke os dog til *også* ved vort eksempel at leve ham til ære og andre til gavn, så vi ikke ved dette mammon gør os det bekvæmt for os selv, sidder selv behageligt ved de opdækkede borde i de fine stuer, og med de stadselige klæder, men at vi derimod ofrer vort tidligere liv, stikker ild på vor forfinede opdragelse og bruger det ækle mammon, således som Vorherre har rådet os, til nemlig dermed at „skaffe os venner i de evige boliger.“

Vi er vist kun skrøbelige her bægge to; men lad os åbne vore hjerter for Guds ånd, da vil han lede os, som hans vilje er.

Lad mig nu afslutte; måske kan disse bemærkninger hjælpe dig lidt til forståelse af de ledende grundtanker hos mig i den ting: Vi må aldrig give forargelse dette er tingen; men det har mangfoldige af vore præster gjort. Deres levemåde svarede aldeles ikke til

deres ord, således som de lød i deres prædiken. Og følgen var, at deres tilhørere forargede vendte sig bort fra dem; med sin sunde sans for det sande sagde menigmand: „Dette er der ingen sandhed i.“

Gud hjælpe os til at være sande i al vor færd

Lørdag til mandag tager jeg i fastelavnsferien til Konradineslyst og Nørager og Skamstrup, hvor jeg har flere ærinder

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 28. febr. 1867.

. . . . Dit brev i dag har gjort mig så glad og let til mode Jeg synes så godt, jeg kan undvære de ting, som vi ikke kan få; ja lad os undvære det, Ernst; vi bliver nok lykkelige endda. I stedet for pufferne kan vi sætte to stole; lad du kun møblerne blive af fyrretræ, de holder nok Du siger, at du først og fremmest vil lade sovekamret og min stue male — men skolestuerne da? Lad *dem* komme førend *min* stue. Det er så slemt, om pigerne skulde sidde og svine sig til, og det er vist heller ikke sundt med alt for frisk malerlugt i de stuer, hvor vi mest skal opholde os. Du skal ikke være ked af, at håndværksfolkene ikke bliver færdige til brylluppet; du skal se, det går nok alligevel. Hvad stadshaven angår ja om vi da blot får den lille hyggelig krog, for enden af ladebygningen, så behøver vi ikke mer; men dér må vi se at få plantet nogle små træer og buske; mon et lille bøgetræ ikke skulde kunne trives der! Tænk, et eneste lille bøgetræ her fra mine kære, kære skove! Det var dog et forsøg værd! For resten trøster jeg mig så ved — ligesom jeg gjorde i Askov i sommer, hvor der heller ikke var *det*, der lignede træer omkring skolen — at der må da være skygge et sted ved byg-

ningen; sådan en stor bygning som vor må da kunne kaste en god, bred skygge hen ad jorden, og så kan jeg jo sidde dér; i Askov havde jeg en høj træskammel, den tog jeg i den ene hånd og „Sakso“ i den anden, og så gik jeg om i skyggen, og dér sad jeg så og læste, indtil vi skulde begynde igen inde i skolen; ja, hvor står den dog tydelig for mig den dejlige, lyse, velsignede sommertid!

Det glæder mig, at du er til freds med den foreslåede dag til brylluppet; jeg ved, at din fader selv har snakket om, at det skulde være den 4de påskedag, så der er vist ikke noget i vejen for, at han kan komme. Ja, min kære ven, jeg skal sige dig fra de gamle, at hvem af dine venner, der vil komme her og være med til vort bryllup, de skal være velkommen, det har jeg for længe siden skullet sige dig, men vi talte jo om en gang, at vi hellere slet ingen vilde bede med; ti der er jo så mange, og dem alle kan vi jo ikke have. Og selv om alle dine (vore) venner den dag kom, så kunde de og vi dog alligevel ikke være os selv på grund af forholdene her; lad os heller siden samles med dem enkeltvis i vort eget hjem, dér får vi først rigtig glæde af dem — ikke sandt, min egen ven!

Og så hjælpe Vorherre mig til, at jeg må kunne rigtig følges med dig og blive enig med dig i at stræbe hen til et godt og glædeligt mål og ikke glemme „det ene fornødne“ over den tomme ydre flitter, som verden stiller os for øje. Ja Gud give, at jeg i ordets bedste betydning må blive din medhjælp!

Lev nu vel og hils alle i og omkring skolen

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 7. marts 1867.

. . . . Det er rigtignok sjælden, at du har gjort mig så glad som med dit sidste, lange brev og

hvor det hjalp mig til at forstå dig . . . hvor det skal blive dejligt nu snart at kunne være sammen hver dag. Og selv om det bliver travle dage, sådan at vi kun ganske lidt får talt sammen, så ser vi dog hinanden, deler alt med hinanden og er sammen . . . ikke sandt, vi skal se vor bryllupsdag så frydefuldt i møde og trofaste og glade give hinanden hånd.

. . . . Svar mig, synes du ikke nok, at det kan gå an, om jeg i al hemmelighed skrev et par ord til Ludvig Helveg og lod ham vide, at det var dog så yndigt, om nogle af vore venner var ude i kirken på vor bryllupsdag. Må jeg ikke skrive og sende dig først til gennemlæsning et sådant brev, for at jeg ingen dumheder skal komme til at gøre.

Fra nu af og til vort bryllup kommer du rimeligvis til at tage til takke med lutter små breve som i dag. Det bliver nu stedse mer og mer travlt herovre . . .

I søndags rejste jeg så til Konradineslyst — herlig modtagelse. Jeg fik gjort aftale angående en af eleverne om en tjeneste der nede. Jeg fik gjort aftale med hensyn til Anders Jensen, fik købt 9 tdr. gulerødder og fik løfte om at få deres lille rare gartner herop i hele næste uge til at hjælpe os med anlægget af vor have. Den næste dag prædikede pastor Busck på sygehjemmet, og om aftenen tog jeg til Nørager — å yndigt, dér fik jeg endelig ordnet Anders Jensens sager. Den næste dag gjorde jeg en forgæves rejse til Buerup til en gnaven gammel enke for at få hendes tilladelse til, at hendes datter, som er forlovet med en af karlene her, måtte komme herind på skolen til sommer. Derfra tog jeg om aftenen til Skamstrup — et rigtig rart besøg. Næste dag hjem.

Her var fremmede næsten hele dagen, og jeg fik knap ordnet, hvad jeg skulde. To ny elever til sommer er indmældte.

Senere om aftenen kom den rare Bentsen fra Brøndby; han indmældte sin søster — ganske sikkert den bedste elev, vi endnu har fået; hun vil sikkert blive dig til megen hjælp; det er den 18de — dejligt!

I går — travlhed fra morgenstunden, og ved middagstid kom så greve, grevinde og to comtesser Moltke med to børn, huslærer, lærerinde og selskabsdame samt pastor Busck og kone. Jeg holdt foredrag om Hejmdal, „for han er saa klog“; derefter talte Busck rart om at ære sin fader og sin moder, og så Hoff lidt om den danske menighed. Om eftermiddagen holdt de tre fine vogne for døren i vor lille gård, og så kørte gæsterne igen.

Så havde jeg derefter regnskab med eleverne og oplæsning på skolen, så jeg til sidst var så træt, at jeg næppe kunde hænge sammen.

I dag rejste lille Niels Olsen, hans bryst blev så dårligt, at jeg til sidst ikke turde beholde ham længer. Alle på skolen var samlede til afsked med ham. Hans fader — en rigtig rar mand — hentede ham.

Der er kommen hele fire prægtige breve til eleverne her fra eleverne på Ankers højskole oppe i Norge; der gik næsten en time med at få dem læst

Tak for brevet fra Georgia, det gør mig ondt, at hun ikke kan komme. Du må svare tilbage, at så bør hun i al fald besøge os her i Vallekilde

Søster Marie skriver i dag til mig, at fader og moder har testamenteret alt deres indbo til os efter deres død

Her kommer stedse en mængde fremmede, det må vi belave os på. Nu på søndag aften f. ex. vil vi igen have alting optaget her, og måske kommer vi til at rede på gulvet. Til sommertiden kommer der kanske endnu flere. Jeg forstår i dette øjeblik ikke, hvordan det således skal gå til sommer med at skaffe sængklæder, når vi også får håndværksfolk; men det klarer

sig vel. Jeg tror, vi skal anskaffe os jærnsænge, det har vist sig, at bønderne holder deraf, og får vi „finere“ fremmede, sætter disse jo stor pris derpå. Skulde vi få mere end fire fremmede på én gang, så kommer vi til at flytte ud af vort sovekammer og overlade dem sængene

Ja, kære Marie, kom kun med bøgetræt; det vil blive yndigt at have det her

Det er så godt, at vi er enige om bryllupsdagen og om bryllupsgæsterne. Ja, jeg synes, det var rart, om svoger Borups drenge kom med

Og så tusind tak for dit dejlige brev!

Lev vel!

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 8. marts 1867.

. . . . Du spørger mig, om du skal skrive et par ord til L. Helveg (om brylluppet); nej, min ven, det skal du ikke; for da jeg sidst talte med Elisabeth, fortalte hun mig, at det havde været på tale en aften henne i præstegården, at nogle af vore venner vilde gå herud i kirken og synge bryllupssangene med os; og Morten Bredsdorff havde sagt, at han i grunden så gerne vilde spille orglet den dag; men det kan ikke lade sig gøre for organistens skyld. Det værste er, at da brylluppet falder lige i påskeferien, så vil en del af vennerne være bortrejst i den tid.

Du ser altså, at du behøver ikke at skrive til Helveg; ti de, som kan komme, de kommer alligevel.

Jeg har så mange hilsener til dig fra Helvegs, Heibergs, Morten B., Heins o. s. v.; jeg var sammen med dem i aftes på en koncert i Odense. Efter koncerten blev der danset, og jeg fik mig en svingom med Bredsdorff o. fl

Jeg havde i dag brev fra din moder; hun var så tvivlrådig ang. det dækketøj, hun skulde skaffe mig

Hurra for de 18 piger! Nej, hvor jeg skal blive en værdig højskolemadamme!

Er din fader hos dig endnu, så hils ham tusinde gange fra mig.

Hvilke fine fremmede du dog havde forleden!

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 12. marts 1867.

. . . . I lørdags morges kom fader. Jeg havde hele vinteren længtes efter ham; men at han nu kom netop den dag, blev mig et skår i glæden; ti samme dag kom også Anton Nielsen, som jeg ligeledes havde gået og længtes efter hele vinteren.

Fader vilde godt have forandret sin rejse derefter, men det strandede på søster Marie, idet hendes lille søn Johan har brækket et ben i underarmen og derfor skulde hentes hjem. Stakkels dreng, han har vist lidt meget; det er jo så smertefuldt sligt. Nu skulde vognen altså til Sorø efter ham, og fader måtte da tage med den og kunde således først nå at komme i lørdags — netop samme dag, som Anton Nielsen. Heldigvis fik fader og jeg dog talt en del om pengesagerne før A. N. kom. Jeg havde fået Tranberg til at tage min eftermiddagstime, så jeg havde vist fader omkring her, før Anton Nielsen indtraf — mild, morsom og fornøjelig som sædvanlig.

Vi havde gjort alt muligt for at holde hans komme hemmeligt, at han kunde være lidt i ro den aften. Alligevel strømmede folk til, og endnn samme aften måtte han læse sin „Ole Ligeglad“ højt.

Jeg havde fået et godt indfald: I det store gæstekammer havde vi indrettet „aftrædelsesværelse“ til fader; vi lavede den ene sæng om til en sofa ved at flytte

sængklæderne fra denne over i den anden sæng, lægge et pænt stukket tæppe over madrassen og ovenpå tæppet sofapuden. Foran denne „sofa“ satte vi så et bord med madam Storms bordtæppe og på bordtæppet en blomstrende hyazinth og en tobaksdåse. Her gik så fader ind, når han trængte til at hvile sig, og dér spiste han. Det behagede ham meget.

Om natten lå han ene i dagligstuen, hvor vi havde flyttet en sæng ind til ham.

Han forsikrer, at han ikke længe har sovet så godt som dér.

Anton Nielsen og jeg fik talt godt sammen; men først, da vi kom i sæng. —

Næste dag strømmede det ind med fremmede hele dagen; deriblandt flere rigtig rare bønder fra Odsherred. Det gik rigtig godt med fader; om formiddagen fik jeg ham bort ned til Skippinge til en af kreditforeningens taxationsmænd; om eftermiddagen var han med i kirke, og det tiltalte ham; der var nu også dejligt den dag i kirken. Senere læste Anton Nielsen en lille historie højt; men imens sov fader. Det var for resten den eneste tid hele dagen, jeg havde lidt fri, og jeg tog mig også en lille søvn

Så rejste gæsterne langvejs fra, men i deres sted kom andre her fra nabolaget; og til sidst var der om aftenen vist et par hundrede mennesker samlet for at høre A. N. læse højt. De fleste var bønderfolk; men også dr. Lemvigh med frue var her. Det var en voldsom hurlumhej. —

Næste dag havde fader og jeg da travlt med at få truffet aftale om de mange ting; det gik hu — hej lige til middag — så rejste først fader og lidt efter Anton Nielsen, og så sank madam Storm og jeg sammen af træthed. Jeg kunde således af træthed ikke skrive til dig i aftes.

I dag er jeg dog atter ved kræfter og har holdt et langt foredrag på morgenstunden om Islands betydning for os som Sagas tempel og det gamle folkelivs gravhøj Faders besøg løb i det hele godt af; han var åbenbart fornøjet her

Gør mig en tjeneste: Gå ind til Odense og spørg Helveg fra mig, om han ikke i vinter vil besøge Vallekilde; det lovede han så småt — sig, at han da også må tale på Ubberupgård, hvor man længes efter ham. Min vogn skal nok hente ham i Slagelse. Plag ham nu lidt!

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 14. marts 1867.

. . . . Var det ikke morsomt: Jeg fik dit brev i går på vejen til Odense, det brev, hvori du beder mig gå ind til Helveg og plage ham lidt for at komme over til dig. Da jeg kom ind på bygaden, var det første menneske, jeg traf, netop Helveg. Jeg standsede ham naturligvis og rykkede frem med mit ærinde. Han sagde først, at det var sådan så pludselig at blive overfalden; men han lovede dog til sidst, at han skulde tænke på det

Derefter var jeg oppe hos fru Heins, hvor jeg traf sammen med nogle af Kolds elever. De fortalte, at Kold havde indbudt alle elever og lærere på Askov til at besøge skolen, og at de kom — rimeligvis den 28. denne måned. Tænk dig, hvor det dog vil blive morsomt! For øjeblikket er der 78 elever hos Kold, (han har haft 82) men når så Schrøder kommer med sine 66, nåda, hvilket liv! Jeg spekulerer stærkt på at komme til at følges med nogle fra Odense derud den dag; blot det kunde lade sig gøre! Tænk, at træffe sammen med vore tre Aser!

Melby skal også have indbudt dem til sig, så dertil tager de først.

Det var dog et voldsomt stort selskab, I havde i søndags; jeg kan ikke tænke mig din fader midt i alt det; det må have været dobbelt besværligt for dig

Julie Melby må gjerne sende mig myrthekransen; det er meget venligt af hende at tænke derpå; derfor siger jeg hende tak.

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 18. marts 1867.

. . . . Jeg har i den sidste uge lidt meget af — gigt. Hver gang jeg kommer lidt ud i luften, kommer det; det er for resten intet under, da jeg har måttet holde mig indendørs hele vinteren. Til næste vinter må jeg have en forandring, så jeg ikke får slet så meget at bestille som i vinter, og da er du jo også hos mig Vorherre give os sin nåde, han føre os til møde, og han lægge vore hænder sammen da skal vi to bo under ét tag, i ét hjertekammer med fælles åndens vinger til dermed at flyve ind i livet

Min fader har lovet at sende dig mine forskellige attester til tillysningen Til brylluppet skulde jo også vore stuer her være i stand; men bare dog de kan komme i orden til dit komme; du må ikke blive ked af det, om det ikke lykkes. Ti min eneste sikre støtte, Ole Madsen, kunde nu ikke længer være her men rejste i går, mens snedkeren, der skulde lave skabet og skænken, er stukket af. Han er ulykkelig gift, og nu er han flygtet til København, det fik jeg at vide i går, da jeg — ked af at vente på skabet — sendte bud efter ham. Jeg gik så til en anden snedker i Hørve; men han var desværre ikke hjemme; nu venter jeg ham herop i dag. Et spisebord har jeg købt på en auktion for 10 rdlr., og jeg har skrevet til Tide-

mand i Holbæk om gardintøj til sovekamret Maleren Tanggård kommer nu, og jeg lader ham så først male sovekamret

Bare Helveg så kunde komme herover; og hvem der dog kunde være med til mødet hos Kolds!

Du spørger, om vi beværtede alle de 200 gæster forrige søndag; nej, kære Marie, de fleste af dem var jo her fra sognet. Men vi var dog 62 til bords den dag, og så var der desuden flere, der måtte bydes kaffe og smørrebrød, særlig af dem langvejs fra.

Her er nu indmeldt 19 piger til sommerskolen; men der kommer nok flere endnu. Hvad bliver det for resten til med Poul Rasmussens datter fra Sande-rum? Nej hvor det kunde være morsomt at have i al fald én fynsk pige, og det oven i købet én af dine forrige kammerater.

Hør, Marie, min egen ven, giv mig lov til at skrive til Morten Bredsdorff om at spille orgelet for os, — vi får jo dog ellers så lidt af den slags glæde ved vort bryllup — å hvad — og lad mig få lov til at skrive et pænt brev til eders organist; han skal få sin betaling ligefuldt. Det er meget almindeligt i København, at man bærer sig således ad — især da i Vartov, når en god ven vil spille for én. Påskeferien ender jo 3die påskedag, så Bredsdorff er nok i Odense den 4de

Farvel far—vel! Gud bevare os!

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 19. marts 1867.

. . . . Det er næsten komisk med min gamle fader; tror du nu, jeg har ro for ham, før jeg giver mit minde til, at der må blive lyst for os! Det, havde jeg aldrig troet, skulde ske, at fader nogen sinde skulde skynde på mig med tillysningen til mit ægteskab Det er mig så meget imod at være altfor meget i for-

hånden med den slags ting, der kan dog så let komme noget i vejen Jeg havde således tænkt, at det var tidsnok med lysningen den 31. marts; men som sagt, fader lader mig ikke have fred, før jeg har lovet ham, at det må ske nu på søndag. Altså, tænk på mig på søndag kl. 1 omtrent, ti da sidder jeg ovre i kirken og hører på, at der bliver „lyst til ægteskab første gang for“ — os to, dig og mig Ernst, det vil lyde underligt!

Efter mit udtrykkelige ønske udelades „frøkentitlen“ fra prædikestolen — jeg bliver kaldt jomfru

Jeg synes ikke, du skal skrive til Bredsdorff om at spille; men jeg skal derimod gennem Elisabeth Heins se at få ham til at holde fast ved sit forsæt om at tilbyde sig; vi kommer vel så nok til rette med den blinde organist, når han ligefuldt får sin løn

Hør, min ven, du glemmer da ikke af og til at skrive lidt til din moder; det må du ikke glemme — lad så hellere min moder undvære brev fra dig; din moder hænger ved dig med en ubeskrivelig kærlighed

Nu nærmer tiden sig jo snart, da dine karle skal skilles igen det vil blive en underlig bevæget tid for dig: at skulle skilles fra eleverne, holde bryllup og så begynde på en helt ny skole; godt at du får påskedagene i ro for dig selv. I den henseende er du bedre stillet end jeg, for i bryllupshuset er der alt andet end roligt, og det er for koldt endnu til at gå ud

Ernst, hvordan det så går, så må vi et øjeblik op i vort lysthus på vor bryllupsdag; ikke sandt!

Hils alle, men især madam Storm! Rejser hun så hjem i påsken? Bliver Sine hos os?

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 24. marts 1867.

. . . . Ja, nu er der så lyst første gang for os. Carstensen, det skikkelige menneske, gjorde det så hjærteligt og kønt og bad sluttelig en bøn for os.

Det var så underligt at høre: „Der lyses til ægteskab første gang for theologisk kandidat Ernst Johannes Trier, forstander for folkehøjskolen i Vallekilde på Sjælland og jomfru Nathalia Marie Abel i Dalum præstegård.“

Jeg syntes slet ikke, det var mig. Jeg har overhovedet meget svært ved at sætte mig ind i, at jeg så snart skal rejse herhjemme fra for bestandig; tænk, der er jo nu snart kun fire uger til

Vil Du sige Julie Melby tak for hendes venlighed og tilbud om brudekransen; men min søster Sofie har allerede for lang tid siden forbeholdt sig ret til at måtte binde mig min brudekrans.

Nu på fredag kommer så hele Askov til Asperup, bliver der til mandag morgen, tager med toget til Odense, derfra ud til Kold, hvor de hører foredrag, og så samme eftermiddag ud til Solevad, hvor de skal blive et par dage. Jeg må se at komme ud til banegården mandag morgen.

Jeg skal hilse dig så meget fra en lærer Jørgensen (fra Ryslinge); han er lærer ved Clausens skole. Han sagde, at du havde været hans lærer på Blågård.

Jeg skal hilse dig fra moder Jeg har i dag læst højt for hende den lille fortælling af Anton Nielsen: „Om Hans, der kom på højskolen,“ og jeg skal hilse dig og sige, at efter at hun nu har hørt den, har hun fået en mageløs respekt for højskolerne; sådan trode hun nemlig ikke, det gik til, og hun syntes, at forstanderen lignede dig så udmærket

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 25. marts 1867.

. . . . Ja vist tænkte jeg på dig i går, min ven. — Her havde vi besøg af Anton Niensens fader, en yndig gammel mand, kan du tro; men hvad mon han tænkte

om mig, da jeg, allerbedst som vi talte sammen, faldt i tanker og slet ikke mere kunde følge samtalens gang. Det var, som hørte jeg klokkeringning højt oppe fra, som hørte jeg dér ægteskabstillysningen — uvilkårlig bøjede jeg mit hoved og bad Vorherre lyse for os. Nu — tænkte jeg — nu lyses der til vort ægteskab i Dalum gamle klosterkirke, og derinde sidder nu Marie — underlig til mode — og lytter dertil. Her i Vallekilde var også sidst-tjæneste i går, og der var også ægteskabstillysning. Det var så sært for mig at høre på. Ja Vorherre lyse for os to, så vort ægteskab må blive til ære og til gavn for Gud og mennesker! Ak, om jeg havde ferie! Tanken om brylluppet forstyrrer mig nu så ofte på skolen, der dog nu kræver al min tanke; men jeg glæder mig til de få dage i påsken. Bare der så ingen vilde komme på besøg! Jeg trænger til ro — og det bliver svært, at du ikke skal lære dem at kende nøjere, Mon vi nogen sinde igen får et så udmærket hold! . . .

— Ja, vort lille folk er for tiden så omflydt af ondskab . . . vi er som kommen ud på det dybe vand, hvor ingen kan bunde. Vor fane er plantet som i et mudder af vrøvl og forviklinger, og selv om vi endnu kan synge: „End Dannebrog vajer, og Danmark står i aftenrød“, så må vi være forberedt på, at den tid kan komme, da alt håb for Danmark kan synes udslukt. *Jeg* er i al fald forberedt derpå; og når vi ser, hvor blindt vort folk selv kan være for sit eget bedste, da forstår vi, at det vist ikke kan være anderledes, end at vi endnu kommer til at gå meget igennem. Men at det danske hjerte da vil længes efter oprejsning, og at vor redning da vil blive *Guds hjælp*, givet på vidunderlig måde, det tror jeg også. Men det gælder da om, at vi vil have flaget *helt til tops* og ikke standse ét eller andet sted på halvvejen, ti kun, som vi længes, kan Gud hjælpe. Dog, det tror jeg, at også vi skal opleve

en sådan dag, da vi skal komme på fode igen, da vi skal se alt blive godt — se Vorherres milde ansigt igen smile til vort folk. — Men kanske vil det dog tage lang tid, før vort folkelivs kræfter — slappede i vrøvleriet — atter kan folde sig ud Både du og jeg har bygget vor fremtid på dette Danmarks håb — svigter det, ja da kommer vi i nød men Danmarks håb *kan* ikke glippe, det er godt at bygge på det og på „Danmarks lykke“

Om pigerne: Vi gik meget længe og væntede på besked fra Sines fader, om hun måtte blive her; men endelig viser det sig, at det kan ikke ske. Dette er meget slemt; ti hun er vor bedste pige, det er hende, der holder hovedet oppe på dem alle dernede i køkkenet; hun har i grunden alle de egenskaber, der hører til for at være her: en *fin* kvindelig følelse, der gør, at hun kommer til at stå i det rette forhold til eleverne. Det gør mig meget ondt for dig men — oprigtig talt — mest for madam Storm, der under de tit svære tider har havt sin opmuntring i Sine. Madam Storm lever et rigt indre liv, og det forstår Sine; madam Storm formelig elsker hende, du skulde se dem kaste forelskede blikke til hinanden.

Ane er også en udmærket pige, ja fortrinlig, dygtig og kærlig, hun lever også et rigt indre liv; men — hun har — ikke gået i friskole og været på højskole, sådan som Sine — du forstår forskellen Nu efter lange forhandlinger med madam Storm og pigerne bestemte vi os til *ikke* at fæste nogen ny pige til sommer men lade stå til, kun har jeg skrevet til Sines fader og bedt, om hun dog ikke måtte blive her maj måned over. Vi gør da regning på, at een og anden lille håndsækning vil vi nok kunne få af eleverne, når de først er bleven kendt i huset især er der da to, som udtrykkelig har tilbudt sig dertil, nemlig Søren Hansens kæreste

og Bentsens søster. Og til august vil vi jo ikke have arbejde nok til tre piger alligevel.

Ernst Trier til Marie.

Vækilde, 26. marts 1867.

. . . . Jeg kommer i dette øjeblik inde fra „Fruerstuen“, hvor Tanggård står og maler loftet. Jeg tror det bliver kønt han vil gærne indrette det rigtig smukt og afpasse væggenes farve efter de møbler og gardiner, vi i forvejen har send derfor snarest mulig gardiner og frynser Tanggård er så ivrig for, at den stue skal blive rigtig smuk, og du kan ikke tro, hvor uhyre fornøjeligt det er hver dag at se det komme i stand; jeg må gærne derind hveranden time at se, hvordan det går. Det er så fornøjeligt!

. . . . Hvad synes du så om vor ordning med pigerne: i håb om at få Sine igen til næste vinter fæster vi ingen ny pige for sommeren men slår os igennem med de to, vi har, for at vi ikke skal få forstyrret det rare forhold, som er i køkkenet. Både pigerne og madam Storm siger, at om sommeren kan det sagtens gå

Vær ikke vred på mig, at jeg intet har skrevet til dig før om Weitemeyer. Fr. Trier har nemlig bedt mig om at beholde ham for hans helbreds skyld, og han skal da blive her sommeren over hos mig. Jeg har glemt at skrive det til dig; men vi finder vel nok en plads til ham. Ja, Marie, jeg håber, vi skal kunne skabe et rigtig yndigt hjem, d. e. gøre vort til, at der kan komme rigtig glade ansigter om os, at solen må skinne her — ikke sandt! Jeg er så glad ved tanken om alt dette, som forestår

Sidste dag fik jeg sådan et yndigt brev fra moder

Min søde brud! sig til dit lysthus, at det må smykke sig med grønne grene til vor bryllupsdag.

Åh, jeg er i dag så glad i håbet, at jeg må græde af glæde. Gud, lad din nådes sol lyse for os, at alt må lykkes!

INDHOLD:

	Side
Meddelelser	2
Fra Vallekilde folkehøjskole	3
Lærlingebesøget i 1913—14 og 1914	25
Morgensang	26
Tale ved lille Eriks bære	27
Lille Erik	31
Mindeord om Andreas Bentsen	32
Taler ved Andreas Bentsens jordefærd	54
Et brev	68
Ernst Trier som feltdegn	72
Mindesange om Ernst Trier (VII og VIII)	85
Uddrag af Ernst Triers og Marie Abels brevveksling	88

